

1923
XIX
1942

Kızılay

Sayı: 7 Krs: 20

Batı Tarih

LÜKS KÖMÜRDEN VAZGEÇİN

LİNYİT KÖMÜRLERİ

===== de =====

aynı işi görür

Hem kesenize, hem yurda
hizmet etmiş olursunuz

Türkiye Kömür Satış ve Tevzi Müessesesi

Abone bedeli :

12 sayı : 2,50 Türk Lirası
6 sayı : 1,25 „ „

Yazı işlerini idare eden
U. Neşriyat Müdürü
Mümtaz Faik FENİK

CUMHURİYET MATBAASI
İstanbul

I. Teşrin 1942

KIZILAY

Kuruş : 20

Sayı : 7

Müracaat yeri : KIZILAY U. Merkezi - Ankara

Telefon: 5573—Telgraf: Kızılay

Lâleli imarethanesinde yoksul halka sıcak yemek verilirken..

16,000 yoksul vatandaşa sıcak yemek veriliyor

*Kızılay cemiyeti İstanbulun yedi semfinde aşhaneler
açarak fakirleri doyurmak için insanî bir hizmete başladı*

Kızılay cemiyeti, önümüzdeki kış aylarında, İstanbulun fakir halkına yardım etmek için geniş mikyasta faaliyete geçmek üzeredir. Memlekette hissedilen yiyecek noksanlığı ve pahalılık, bir çok fakir aileleri müşkül bir

duruma düşürdüğü için, Kızılayın şefkatli eli, bu gibilerin yardımına koşmakta tereddüt etmemiş, bunu en başta gelen bir vazife olarak tanımıştır.

İstanbuldaki fakir ailelere yapılacak

yardım, şehrin muhtelif semtlerinde açılacak olan «Kızılay aşhaneleri» n-den sıcak yemek vermek suretile yapılacaktır. Bu suretle, muntazam gıda alamıyan on binlerce vatandaş, kar-

— Devamı 22 inci sayfada —

Köylü ve Kızılay

Milletin ekseriyeti kızılây cemiyetinin hizmetindeki büyük manayı anlamıştır. Feragatlı köylünün vazife hissini kuvvetlendirmek lâzımdır

Yazan: Feridun Osman

Bizde köylü, yakın vakte kadar, Kızılayın yalnız yardım fikrinden değil, bir çok harplerde emeği görülmüş müspet hizmetinden bile pek habersiz yaşıyordu. 1908 den sonra ana yurt sınırlarında arka arkaya verilmiş sıra savaşların feragatlı «Hilâliahmer» i bizim Mehmetcikler için sadece «Zihhiye Postaları» ndan ibaretti. Hakikatte de o zamanların Hilâliahmeri daha ziyade ancak harp felâket-

lerinin peşine düşebilen bir şefkat me- leği idi ki bir vatan çapında geniş vazife alması Cümhuriyet rejiminde kendi kendimizi bulmamızdan sonra mümkün olmuştur.

Dünün «Hilâliamer» i bugünün «Kızılay» ı olduktan sonra niçin bu derece gürbüz bir hızla yayılarak, çeşitli cemiyet kademelerinden süzülüp derinleşerek milleti öz yapısını bürüdü? Neden milli vicdanda sosyal ö-

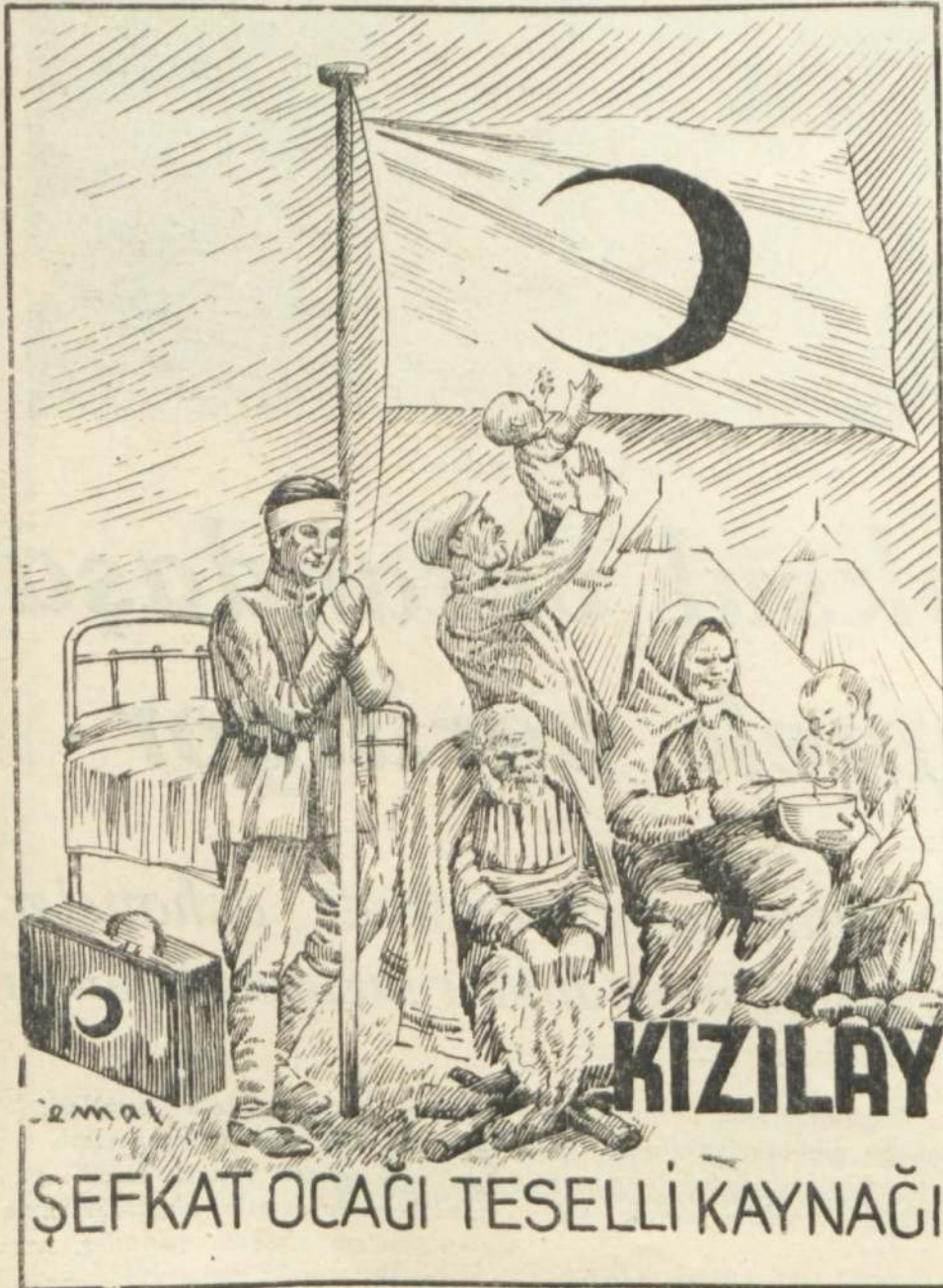
devlerin en güzeli, en azizi ve en şevklisi haline yükseldi? Bu canlı hayat örgüsünü yapan bağlar içindeki derin ruh faktörü, şüphesiz yaratıcı birlik dehâmıdır. Fakat manevî akidelerin hayat realitesi ortasına temel salmış hareketli bir cephesi olursa, daha açık ifadeyle beşerî bir alâka, insan topluluğunun gündelik yaşayışını daima renklendirir giderse muayyen bir imanın doğurduğu içtimai vazife en verimli çağırına erişiyor. İşte «Kızılayın başarılarındaki sıcak, hararetili hizmet havasını bu ana sebep kaynakları olgunlaştırıyor.

Rejimimiz kurulduğundanberi milletin sosyal yardım duyguları ve gelenekleri kuvvetlenmiş, bol, bereketli bir serpilme ile yurdun beşerî coğrafyası üzerinde kanallaşarak iyi veya fena günlerimiz için varlık cevherimizi yaratmış, milli yapıya saçak salan dayanak şebekelerimizi teşkilâtlandırmıştır. «Kızılay» ın millet bedenindeki uzvi durumu budur.

Harplerden sonra, sistemli faaliyetini; vatan bölgelerine ve millet kümelerine zarar getirmiş her çeşit kaza ve belâ ile savaşmak, gerekli ilk yardımları yaparak ıstırapları azaltmak ülküsüne bağlayan «Kızılay» ın münevver merkezlerde, şehirlerde, büyük sanayi tesislerinde daha çabuk benimsendiği muhakkaktır.

Sistemli çalışmalar ona göre verimli olmakta, cemiyete karşı artan sevgi, ve yakın kalblilik teşekkülün milli bünyedeki varlığını günden güne büyütüp beslemektedir.

Ancak, asıl büyük nüfus ekseriyetimizi toplaştıran köylerde «Kızılay» a karşı telâkki seviyesi öz kıymetine henüz tamamen erememiştir. Bu müşahedeyi kaydederken, ne köylüde hamiyet eksikliği zannına kapılmak, ne de kurumun kendi kendini anlatmak yolundaki canlı gayretlerini azımsamak mümkün değildir. Bilâkis, kurtuluş harbi-

— Devamı 22 inci sayfada —

Türk ressamları

İslâm dininin canlı yaratık resmîri yasak etmesine rağmen Cumhuriyet devrine kadar yetişen ressamlarımız, güzel sanatlar sahasında çok yükselmişlerdir

Türk resminin pek kısa bir mazisi vardır. İslâm dininin canlı yaratıklar resmini yasak kılmış olması, Türklerin sanatın her alanındaki verimli kabiliyetine bu alanda esaslı bir engel olmuştur. Fakat. plâstik sanatlara bû-

Fatih Sultan Məhmedin bir İtalyan ressamı tarafından yapılan portresi

bütün de yabancı kalamıyan Türkler, resim iştihaklarını tezyinî sanatlarda tatmin etmeğe çalışmışlar ve bunun neticesi olarak, hat, tezhip, kalem-tıraşlık, halıcılık, oymacılık, çinicilik ciltçilik gibi küçük sanatlarda, başka hiç bir milletin varamadığı bir son noktaya ulaşmışlardır. Bu sanatlarda daima tabiatî motif olarak alan Türkler, tabiate insan ruhunun güzelliğini ve üslûbunu katarak bugün, modern sanatın temel kanunlarından olan «Üslûplaştırma» yı şaşılacak bir mükemmellekle başarmışlardır. Bilhassa hat sanatı, bütün dünyada nev'î şahsına münhasır bir sanat olarak, Türkün bu sahadaki dehâsını gösterir. Hiç bir sanatta «mücerret», hat sanatında olduğu kadar çıplak ve mükemmel olamamıştır.

Avrupai anlamda resim sanatı memleketimize, Türk sanatkarları elile, ancak 19 uncu asrın ikinci yarısında girer. Bundan evvel gerçi, Türkler resim sanatına tamamen yabancı kalmış

Yazan : M. D.

değillerdir. Tâ, Fatih Mehmet zamanında, hattâ ondan önceleri Avrupadan İstanbula birçok tanınmış Garp ressamlarının davet edildiği, onlar tablolar ısmarlandığı, Osmanlı imparatorlarından bir çoklarının bizzat portrelerini yaptırdıkları tarihi bir hakikattir. Bu eserlerin mühim bir kısmı, Topkapı müzesindedir. Fakat 19 uncu asrın ikinci yarısından evvel, garpli mânada resim yapmak üzere eline fırça almış

bir sanatkar tanımıyoruz. [1]

19 uncu asrın ikinci yarısında saraya takdim edilmek üzere yapılmış ilk resimlerimizde, göze çarpan hususiyet bilgi ve maharetten ziyade, samimiyet ve sadeliktir. Bu eserlerde, röne-

— Devamı 23 üncü sayfa —

[1] Mînyatürlerde her ne kadar insan ve diğer canlı yaratık tasvirleri varsa da, bunlar tabiatteki mânalarından ve durumlarından tecrit edilerek, şekilleri değiştirilerek, nisbetleri bozularak ve tek satıhta bırakılarak tezyiniye irca edilmişlerdir.

Avni Arbaş — İdil - Uralı genç kız

KIZILAY ÇOCUK KAMPLARI

Yazan : F. A.

Buca Sağlık kampından bir görünüş

Çocukların öğle istirahati

Kız çocukların çadırlarda öğle istirahati

Bugün dokuzuncu çalışma senesine girmiş bulunan Kızılay Gençlik kurumu, okullardaki teşkilâtının yayılması ve sağlamlaştırılması sebebiyle 170,000 üyeye sahip bulunmaktadır.

Bu küçük üyelerin ayda beşer kuruş yardımlarından senede 45 bin lira gibi bir para temin edilmektedir. Bu paranın yarısı okullardaki kimsesiz çocukların kitap, elbise ve gıdalarına sarfedilmek üzere bırakılır. Yarısı da büyük ölçüde sarfolunacak mahallere gönderilmek üzere Gençlik Kurumu Merkezine gönderilir.

Kısa bir maziye sahip bulunan, fakat her yıl büyük işler başaran Gençlik Kurumu ayrıca tedaviye muhtaç saz benizli bir çok öğrencileri Sanatoryum ve Prevantoryum da tedavi ettirmek suretile de bütün masraflarını temin etmektedir.

Bu alandaki not ve müşahedelerimi kaydetmeden evvel beş yıl önce bir çok mahrumiyetler içinde Kızılay Gençlik Kurumu tarafından ilk kamp kurulduğu zaman bu gayeli yolda şuurlu bir surette yürümeğe ahdederek bu işleri ön plâna almış ve bu gayenin tahakkuku için yorulmadan uğraşarak bugünkü iyi neticeye vararak ve bir sağlık yuvası vücade getirmiş bulunuyor.

Bu sağlık yuvalarında henüz okul çağında bulunan yarının gençliğinin ruh ve maneviyatını sağlamlaştırmak ve yüksek bir karakter taşımasını temin için sıhhatli ve zinde olmasını göz önüne alarak en doğru ve en uygun çalışma işlerine baş vurarak He-

reke sağık kampu vücade getirilmiş - tir.

Hereke kampu 800 metre karelik bir saha üzerinde muntazam yolları ile ve bilhassa sıhhi tesisatı ile adeta bir nümune kampu haline getirilmiştir. Her yaz tatili açılan bu kamp küçük üyelerin sıhhatlarından başka ruhi ve fikri inkişaflarını da göz önüne alarak çalışmaktadır. 45 gün devam eden Hereke kampu Kocaeli Kültür Direktörlüğünün nezaretinde faaliyete geçer. İlk günü her öğrenci ve öğretmen kamp doktoru tarafından muayene olunur. Denize girecek ve girmeyecek talebe ayrılır. Bundan sonra muntazam bir program dahilinde güneş ve deniz banyolarından istifade ettirilir.

Haftanın muayyen bir gününde bütün talebe tartılarak bilhassa kilo almalarına son derece itina olunur. Adapazarı ve civar bölge okul öğrencileri de getirilerek Hereke kampından istifade ettirilmektedir.

Bu yıl Hereke kampına 99 Gençlik Kurumu üyesi iştirak etmiştir. Bu önemli işleri göz önüne alan Kızılay Gençlik Kurumu daha büyük fedakârlıklara katlanarak 26/7/942 tarihinde İzmir Buca sıhhat kampını kurmuş bulunuyor.

Buca kampu 13.500 metre kare büyüklüğünde çok güzel bir yerde vücade getirilmiştir. Bu saha zeytin ağaçları ile örşüldür. Buca kampına Denizli Manisa ve İzmir gibi üç vilâyetten 160 yavru yerleştirilmiştir. Muhtelif vilâyetlerden gelen bu öğrenciler 45 kür yapmak suretile sıhhi durumları peklendirilir ve bunlar bir kaç gün zarfında birbirleriyle adeta bir okul öğrencisi gibi kaynaşmış bulunuyorlardı.

*Buca Sağık kampu
İzmir Valisi, İzmir Kızılay asbaşkanı ve kurum başkanı öğretmen
ve yavrularla*

Her türlü yoksulluklar içinde yaşayan çocuklarımızı senenin muayyen aylarında böyle sıhhat kamplarına kavuşturarak onlara neş'e, sağık ve hayat verebilmek ne kadar büyük bir bahtiyarlıktır. Memleket hesabına ne kadar yerinde bir iştir.

Sağık ve sosyal bakımından bir çok faydalar taşımakta olan Buca sıhhat kampu, önümüzdeki tatil yılında kurum merkezince 500 ilâ 1000 öğrenci yerleştirileceğini göz önünde tutarak şimdiden pavyon ve sıhhi tesisat yaptırılmak üzere icabeden tedbirler almıştır.

Böyle bir yuvanın İzmir bölgesinde kuruluşundan büyük bir kıvanç duyan İzmirlilerin de kendilerine dü-

şen fedakârlıklarda bulunacakları ümid edilmektedir. Malumdur ki her teşkilât kuruluşunda evvelâ bol paraya ve bütçeye dayanır. Gönül arzu eder ki Kızılay Gençlik kamplarını memleketin en hücre köşelerine kadar yayılmasını ve faydalı olabilmesi için böyle teşekküllerin başında gelen ve memleket gençliğinin yetiştirilmesinde temel olan, Cumhuriyet Halk Partisinin ve Maarif Vekâletinin yüksek müzaheretlerinden faydalanırlarsa bir çok müşkülâtın ortadan kalkacağına ve içtimai yardımın millî bir dava olduğuna şüphe yoktur.

F. A.

*Buca kampu
Kızılay gençlik kurumu
başkanı öğretmenlerle*

Bir Hemşire konuşuyor!

Hayat tatlı şey, her ne baha-sına olursa olsun, onu yaşamak istiyoruz. Fakat sıhhatli yaşamak, başlıca isteğimiz... Dünyada sıhhat gibi devlet olmadığını söyleyen şairin ne kadar haklı olduğunu anlamak için büyük bedeni felâketlere uğramağa lüzum yoktur. Vücudumuzda sezdiğimiz en ufak kırgınlık, dertsiz yaşamak nimetinin eşi bulunmaz tadını hasretle aratır. Hastalık, izini belli etmiyen bir hırsız gibi, sıhhat hazinemizi soymak için her an tetikte bekliyor. Bir küçük kayıtsızlık göstermiye görelim. Vücut yapımızın emniyet tedbirlerinde en ufak bir ihmal bulunmıyagörsün. O usta hırsız kaşla göz arasında bir sağlık cevherimizi çalıp götürür ve kaybolan servetimizi, bazan aylarca, inliyerek ararız.

Hastalık günlerimizin vefalı dostları, yakınlarımızdır. Fakat bize yakınlarımızdan daha kifayetli, bilgiç bir alâka ile el uzatan dostlar var ki doktorlardan başka hastabkıcılar, hemşirelerdir.

Hemşirelerin nasıl bir hayat yaşadığını hiç düşünnünüz mü? Kendilerini bütün varlıklarıyla hemcinslerinin sağlığına bağlamış bu fedakâr insanların nelere katlandığını merak etmez misiniz? Neslimizi üretmek, nüfusumuzu arttırmak için memleketçe propaganda yapıyoruz. Ve bunun tesiri oluyor da... Fakat mühim olan şey meydana getirdiğimizi muhafaza edebilmektir; artan nüfusu yaşatabilmektir.

İşte hemşireler bu davanın doktorlardan sonra en önemli başarılarıdır. Yaşamak kavgasında her tehlikeye göğüs gererek varlığımızı devam ettirebilmek yolunda kahramanca çalışan insanlar...

Bütün hayat boyunca, tahribatı tükenmiyen mikrop umumî harbinin mücadele ordularından biri. Size bu korkusuz mücadele ordusunun sekiz yıldanberi durmaksızın çarpışan, bakan, acıyan ve koruyan bir unsurunu tanıstıracağız. Ankarada Nümune hastahanesi İntaiye servisi hemşiresi bayan Semiha Öndağ.

Radyoda konuşuran ;

Hikmet Münir

— Her kadın hemşire olabilir mi?

— Zannetmiyorum. Hemşire olabilmek için bir kadında aranan meziyetlerin en çoğu lâzımdır. Hemşire olacak kadının merhametli olması lâzımdır. Başkasının vaziyetini takdir edecek yaradılıştta bulunması, fedakâr olması, daima güler yüzlü, anlayışlı, tatlı dilli ve son derece sabırlı olması lâzımdır. Hemşirenin aşağı yukarı bir ruhiyatçı olması icap eder. Hastanın şöyle böyle ne düşündüğünü, ne hissettiğini bilmelidir. Çünkü hastanın, bedeni gibi ruhunu da tedavi etmek ister. Hemşirenin rolü bilhassa buradadır... Hemşirenin genç olması da lâzımdır.

— O neden?

— Çünkü genç hemşirenin hasta üzerindeki tesiri başkadır. Meselâ hemşire yaşlı ise, hasta kendi kendine düşünebilir: Acaba benı unutabilir mi diye... Sonra, hastalar genç hemşireye işini kolaylıkla havale edebilirler. Onun yorulmıyacağını bildiği için...

— Bütün bu vasıfları haiz olmak hemşire olmıya kâfi midir?

— abii değil... Meselâ bir hasta kendisine zararı olabilecek bir şekilde yatırılmak ister. Acııyor diye ikinci iğnenin yapılmamasını rica eder. Merhamet sizi bu hastanın dilediğini yapmaya sevkedebilir. Fakat vazifeniz tamamen aksini emreder. Onun için hemşireliğin bir de bilgi ve tecrübe tarafı vardır. Bizim görüşümüze göre hemşire doktorun tamamlayıcısı, onun en mühim yardımcısıdır. Doktorun verdiği tavsiyelerin yüzde yüz tatbik edilmesine hemşire memurdur. Bunun için muhakkak teknik bilgiye ihtiyaç vardır.

— Bu bilgiyi ne suretle temin ediyorsunuz? Hemşire mektebinde tahsil nasıldır?

— Orta mektepten çıktıktan sonra üç sene Kızılay hemşire okuluna devam ederiz. Orada gösterilen derslerin bir kısmı nazari, bir kısmı da amelidir. Birinci senede teşrih, bakteriyoloji, şahsî hıfzıssıhha ve umumî hıfzıssıhha okuruz. Ayrıca hastabakıcılığı öğreniriz. İkinci senede dahiliye, hariciye, doğum ve çocuk bakımı öğreniriz. Üçüncü sene de ahlâk, psikoloji, sosyoloji, nisaiye, göz, kulak, burun, boğaz hastalıkları, cildiye, asabiye üzerinde çalışırız. Bütün bunlardan başka meslekî meseleler diye bir ders vardır. Umumiyetle üç ay hastanede, üç ay mektepte ders görürüz.

— Mektepten mezun olduktan sonra vaziyetiniz nedir?

— Mektepten mezun olduktan sonra Vekâlet bizi istediği hastahaneye yirmi lira aslı maaşla tayin eder. Mektepten mezun olan hemşirenin bir sene mecburî hizmeti vardır. Bundan sonra istediği yerde ücretle çalışabilir.

— Hemşire olduğunuza memnunsunuz değil mi

— Ben memnunum. Şu bakım - dan ki, ıstıraplı olan bir hastayı iyi ettiğiniz zaman (Allah senden razı olsun) demesi kâfi geliyor. Hayatta hiç bir zevk bunun kadar tatlı olamaz. Bu zevkin lezzetini ancak duyan anlıyabilir.

— İyi ettiğiniz hastaların sizi unuttuğu olur mu?

— Olur. Fakat biz bunun için acı duymayız. Ehemmiyeti yok. Bizi unutsunlar. Biz vazifemizi yaptık ya o bize yeter.

— Demek unutulmak sizi hiç kırmıyor? Daima memnunsunuz öyle mi?

— Madem ki sordunuz onu da söyleyeyim : Biz hemşireler iyi ettiğimiz halde ne zaman kırılırız biliyor musunuz? Kendilerine ne kadar güzel bakarsak bakalım bazı hastaların iyi olup gittikten sonra gene memnuniyetsizlik göstermeleridir. İşte bu içimizde bir

yara oluyor. Fakat böyle hastalar pek nadirdir.

— Hastaların ıstırapı size her zaman acı verirmi? Yoksa onlara karşı ruhan bir muafiyet mi kazanmışsınızdır? Kısaca yüreğiniz katılaşırmı?

— Hastaların karşısında daima acı duyarız. Sizin kadar, belki daha ziyade acı duyarız. Yalnız aramızdaki fark şudur : Siz ağlarsınız, biz teessürümüzü içimizde saklarız. Fakat bu bir alışkanlıktır. Yürek katılaşması değildir. Bir hasta öldüğü zaman, düşünün ki hiç bir şeyimiz değildir. Fakat içimizden biri öldü diye acınırız. İyi edemedik, kurtaramadık diye acınırız. Memleketin bir evlâdını kaybetmiş olması da ayrıca bir acıdır. Herhalde bir hemşirenin yüreği katılaşmaz. Diğer taraftan bir hastayı iyi ettiğimiz zaman duyduğumuz memnuniyet bu acıyı karşılar.

— Hayatınızda hastalarınız arasında büyük kadirşinaslık nümuneleri hatırlıyor musunuz? Meselâ iyi olduk, an sonra senelerce sizi unutmıyan kimseler?

— Böyleleri vardır. Beş seneden beri hemşireyim. Üç sene de talebelik hayatım var. Böylece sekiz senedir hasta iyi etmekle uğraşıyorum. Bundan sekiz sene evvel kendisine baktığım bir hastanın beni hâlâ aradığını ve mektuplar yazdığını bilirim. Bundan bir buçuk sene evvel Sinopta bir kıza bakmıştım. Ben oradan ayrıldım gelip beni Ankarada buldu.. Böyleleri bizim için en büyük manevî mükâfattır.

— Hastanın hoş gideni olmaz ya, profesyonelce düşünelim : Meselâ sizin için (iyi hasta) niye derler? Yâni sizce çabuk iyi edilmek bakımından (makbul hasta) hangisidir?

— Hiç itiraz etmiyen hastadır. Kendisini alâkadar eden şeylere cevap veren, tembihlerimizi dinleyen daha doğrusu kendisini bize veren hastadır.

— Hayatınızda sizi en çok sarsan vaka' nedir?

— Bir çok vak'alar var... Fakat bakın, beni en çok sarsan vak'a mesleğe henüz başladığım sıralarda cereyan etmiştir. Bir hastam vardı, tüberkülozdu. Bir gece nöbetimde öldü. Zaten ağırdı, öleceğini biliyorduk, fakat gençliğinden mi bilmem, beni çok sarsmıştı. Birisini seviyordu. Bana hayatını anlatmıştı. Sevdği kıızı kendisine vermedikleri için verem olduğunu sanıyordu. Hasta nazariyesi... İşte bu vak'a beni çok sarsmıştır.

— En çok memnun eden vak'a nedir?

— Memnun eden vak'alar da bir çoktur. Biz en çok yaşamıyacak zannedilen hastaları iyi edebildiğimiz zaman seviniriz. Bir de meselâ doktorun hatırına gelmyen bir tecrübeyi, kendimiz tavsiye edip ondan müsbet netice alındığı zaman seviniriz. O bize, bir nevi meslek gururu verir. Bir sene evvel hastahanemize menenjit tüberküloz teşhisiyle genç bir Anadolulu çocuk gelmişti. Kendisiyle çok yakından alâkadar olurdum, yemeğini bizzat elimle verirdim. Zamanla iyileşti. Hiç konuşmazken sapsağlam oldu. İçimden iyi edemeyeceğim gibi geliyordu, fakat hayatını tekrar kazandırıp hastahaneden çıkarttığımız zaman dünyalar benim olmuş kadar sevinmiştim. Bu hal, anlatılmaz bir şeydir. İnsan adeta can vermiş gibi bir şey oluyor.

— İhtiyar hastalar hakkında fikriniz nedir? Onlarla meşgul olmak belki daha zordur değil mi?

— Her hastanın kendine göre bakım zorlukları vardır. Fakat ben ihtiyar hastalara karşı daha zayıfım. Onları daha çok severim diyebilirim. Çünkü annem, babam yok. Ben pek küçükken ölmüşler. Her yaşlı hastayı annem, babam zannederim ve öyle bir dikkatle bakarım.

— Hastalıkların size bulaşmasından nasıl sakınıyorsunuz?

— Teknik bilgi ile... Bittabi her hastalığın mikrobunun nasıl geçebileceğini bildiğimiz için ona göre tedbir alırız. Yalnız bir tüberküloz hastalığı vardır ki korunması güçtür. Hastanın yanında ağzımızı kapatmak lâzım. Fakat bu da, hastanın maneviyatı üzerinde tesir ediyor. Hasta kendisinden sakınıldığını anlayınca daha fazla müteessir oluyor. Onun için ben bazan bu tedbiri de almıyorum. Verem olacağımı bilsem, gene hastanın maneviyatını kırarak bir harekette bulunmam. Bununla beraber kendimi sık sık muayene ettiririm. Radyografimi aldırıyorum. Korkmakta mâna yok...

— Memleketimizde kâfi derecede hemşire var mıdır? Bol bol meslektaşlarınız yetişiyor mu?

— Maalesef. Hemşirelerin pek az olmasından şikâyetçiyiz. Belki de bu meslek yorucu olduğu için gelmiyorlar. Sabahleyin erken kalkmak mecburiyetleri, gece nöbetleri, devamlı dikkat ve metaneti herkes gözüne aldırıyor. Fakat unutmamalı ki memleketimiz buna muhtaçtır. İnsanlık buna muhtaçtır, biraz da fedakârlık lâzım. Barışta ve bilhassa savaşta hemşirenin rolü cephede çarpışan bir asker kadar mühim ve hayattır. Bazı kimseler şöyle düşünebilir : Orta tahsilini bitiren bir genç kız Hemşire Okuluna gireceği yerde lise tahsilini bitirdikten sonra başka bir meslek de tutabilir. Her saha kendisine açıktır.. Evet öyledir, fakat unutmamalıdır ki hemşireler de münevver tabakadan yetişir.

— Şu halde konuşmamızı bitirmeden önce genç kızlarımıza memleketlerine en büyük vatanî hizmetlerden birini yapmak üzere Hemşire olmayı da tavsiye etmeliyiz.

— Elbette.... Hem bütün kalbimizle.

Can boğazdan gelir!

Bugünün silâhlı amerikan ordusunun zafer kazanabilmesi için 35.000 doktora ihtiyacı olacaktır. Bu da memleketin tam iş görecek çağda olan (40) yaşından aşağı doktorlarının hemen hepsinin askerlik ödevine çağırılması demektir. Bu zaman sivil halkın hali ne olur?..

Bugün hastane kadroları onda bir nisbetinde daraltılmakta ve hasta bakıcı personelleri tahdid edilmektedir. Birçok aileler doktorlarına telefon ettiklerinde onların orduya katıldıklarını öğreniyorlar. Şurası aşikârdır ki bundan sonra evvelce bulmuş olduğumuz tıbbi ihtimamı artık bulamayacağız. Bununla beraber bu ihtimama yaşadığımız harp şartları içinde daha çok muhtacız. Gerek sinirlerimizin gerginliği, gerek harp yoksulluğu dolayısıyla hasta olma ihtimallerimiz artmıştır, bundan başka askerlik vazifesinden hariç kalmış olan doktorlarımızın yükü de çoğalmıştır. Çünkü sulh zamanında dahi onlar çetin çalışmaları neicesi kalp hastalığından diğer kimselerden çok daha fazla nisbette ölmektedirler. Hele şimdi harbe iştirak eden genç doktorların işi de onlara yüklenince zorluk iki kat olmaktadır.

Vaziyet bütün Amerikalıları (kendine iyi bak) düsturuna dâvet ediyor. — Ben kendimi iyi muhafaza ederim!.. deyip geçmeyiniz. Birçoklarımız fahiş derecede hastalığa mâni olacak basit yaşama hükümlerine riayet etmiyoruz.

İnsanın şahsiyetinin büyük silâhı olan sağlığını koruma kudretini (ki bu doktorlara çok faydalı zamanlar kazandırır) çok defa ihmale uğruyor. Bu kudreti kazanmanın bir şekli gıdanın iyi kullanılmasıdır. Gıdaların kalorisiz milhleri, ve vitaminler hakkında söylenmiş birçok sözlere rağmen dörtte üçümüz sağlığımızı yerinde tutacak gıda almaktan uzağız. Bu sebepten milyonlarca insan hastalık ile sağlığın hududunda yer almış bulunuyorlar.

Amerikan sıhhiye dairesinden salâhiyet sahibi bir şahsın söylediği gibi gıdadan doğan hastalıklar bizim tıbbi meselelerimizin büyük bir kısmını teşkil eder. Bu ehemmiyet ölüm bakımından değil gıda seçimindeki uygun-suzluktandır. Dünyanın sayılı gıda mütehassıslarından olan Dr. Russell M. Wilder'in işaret ettiği gibi asıl bizi teh-

Beslenmek ve iyi gıda almak için Ne yemeli?

Yazan:

Paul de Kruif

Çeviren:

Dr. Gelâl Ertuğ

dideden (pellegra, scorbut, beriberi) gibi bariz yokluk hastalıkları değil bi-

lâkis bütün halkın çektiği gizli açlık halidir ki bu da intizamsız gıda neticesi görülür ve çalışmaya karşı azmi kırar, insanın yapıcılık kabiliyetini felce uğratar. Gece uykularını kaçırır ve enfeksiyonlara karşı mukavemeti azaltır.

Doktorlarımıza çoğumuz mühim ağrılardan, sıızılardan yorgunluktan, sinirden şikâyet ederek başvururuz. Bu şikâyetler de psikonevroz adı altında toplanırlar. Yapılan birçok araştırmalar sonunda bu halin fena gıda alma neticesi husule geldiği meydana çıkmıştır. D. H. D. Kruse yakın zamanda Newyork'ta doktoru bulunduğu bir fabrikada idari kısımda çalışan kimselerde yaptığı tetkikler neticesi görmüştür ki bunların kâfi gıda aldıkları zannedildiği halde % 25 inin gözlerinde B vitamini (riboflavin) noksanlığı sonu bulanık görme, kuruluk ve ışıktan ürkme hali vardır. Bu da şüphesiz çalışma kabiliyetini bozar. Gıda tanzimi bu hastalığı önliyebilirdi. Memleketimizde bu aynı hastalıktan ne kadar kimsenin mustarip olduğunu bilmiyoruz. Fakat her nerede dikkatli göz mu-

YEMEK CETVELİ

Süt

Büyükler için : günde 125 gr. çocuklar için yarım kilo süt lâzımdır. Teksif edilmiş süttten ise bu mikdarın yarısı kâfidir. (Yahut süt tozundan 10 kaşık 125 gr. süte denktir.

Et

Günde bir öğün büyüklere ve sekiz yaşını geçmiş çocuklara yağsız et verilmelidir. Sekiz yaşından küçükler için ise haftada ik öğünden dört öğüne kadar et verilir.

Yumurta

Kâhillere ve üç yaşından büyük çocuklara günde bir yumurta 3 yaşından aşağılara ise haftada 4 yumurtada.

Tomates ve limon

Günde bir defa taze veya konserve tomates veya limon suyu olgunlara ve çocuklara verilmelidir.

Patates

Olgunlara ve çocuklara her gün bir öğün patates verilir. İki öğün de diğer sebzelerden verilmelidir. 8 yaşından aşağı çocuklara bir öğün sebze verilir. Ayrıca kâhillere ve çocuklara kurumuş sebze veya ceviz verilir.

Ekmek

Günde bir öğün; olgunlar ve çocuklar için hububat ,çocuklara 3 dilim tam buğdaydan yapılmış veya maya ilâve edilmiş ekmek olgunlara da altı dilim verilir.

Nasıl pişirmeli?

Piştirirken vitaminlerin ve milhlerin kaybolmamasına aşağıdaki kaidele- re riayet ederek mâni olmalıdır :

A — Meyva ve sebzeleri mümkün merteye soymamalı veya soyduktan sonra uzun müddet bırakmamalı.

B — Mümkünse hiç soymadan bütün olarak pişirmelidir.

C — Meyva ve sebzeleri pişirirken mümkün merteye az su kullanmalıdır.

D — Ve gene mümkün merteye çabuk pişirmelidir. Ve sebzeye katiyen soda ilâve etmemelidir.

E — Mümkünse yemekleri buharla pişirmeli, kaynatma ve kızartmaktan çekinmelidir.

G — Katiyen gıdaları kurutmamalı, eğer mümkünse, taze sebze ve meyvaları ezmeme ve pişirdikten sonra bekletmemeli.

Her şeye uyabilir misiniz?

Her şeye uyabilir misiniz? Uyabilmek biraz da intibak etmesini bilmektir. Her zaman olduğundan biraz daha başka türlü olmaktır. Bu herkesin pek yapamayacağı, daha ziyade gençliğe vergi bir şeydir. Uymasını bilen bir adam rahatça seyahat eder, vaziyetini, içtimâi mevkiini değiştirebilir. Girgin olur., ileriye ümitle bakar. Her zaman, maddî ve manevî bakımdan icap eden şekle girmesini bilir. Her türlü yeniliği kavrar, her ileri adıma uyar..

Her şeye uyup uyamayacağınızı anlamak için aşağıda tertip ettiğimiz sualleri samimî olarak cevaplandırınız. Kat'i olarak hayırdan cevaplandırdıklarınıza bir 0, tereddütlü bir evete 1, kat'i bir evete 2 sayı veriniz.. Sonra bunları toplayınız.

6 dan 10 a kadar bulunduğunuz yerde kalmıya mahkûmsunuz.. Küçük bir değişiklik hayatınızı alt üst etmeğe kâfidir. Daima hayal kırıklıkları ve acılarla karşılaşmamak için karakterinizi değiştirmeye gayret etmelisiniz.

11 den 25 e kadar biraz daha iyi

düşünür ve biraz daha iyi istemesini bilerseniz hayatı daha feylesofça karşılamaya kendinizi alıştırabilir ve daha ziyade mesut olursunuz.

26 dan 34 e kadar her hangi umulmadık bir vaziyeti derhal kavrar ve ona göre tedbirler alırsınız.. Hayatta daima muvaffak olacaksınız..

1) Evinizden, barkınızdan, oraya bir daha ne zaman döneceğiniz belli olmasa bile, ağlamadan, sızlamadan ayrılabilir misiniz?

2) Birkaç saat içinde, bir senelik ihtiyaçlarınızı karşılayacak şeyleri bir bavula yerleştirebilir misiniz?

3) Çocuklarınızın tahsili ile yakından alâkadar olabilmek için yeniden okul derslerini okuyabilir misiniz?

4) Orada burada duyduğunuz, mevhum hâdiseleri iyice tetkik etmeden ciddiye almamak âdetiniz midir?

5) Umumun menfaati uğrunda tam verimle çalışmak için kendi ufak tefek işlerinizi ihmal edermisiniz?

6) Karnınızı doyurabilecek şekilde

nerede ve nasıl olursa olsun yemek yemeğe razı olur musunuz?

7) Güzelliğinizi, süsünüzü bir tarafa bırakarak, icabında meselâ şoförlük, bahçıvanlık, aşçılık yapabilir misiniz?

8) En üzüntülü zamanlarda bile hayatın hoş bir tarafını bulmasını bilir misiniz?

9) Sıcağa, veya soğuğa fazla şikâyet etmeden katlanabilir misiniz?

10) Parasız ve işsiz kaldığınız zamanlar kendi ve çocuklarınızın maişetini temin için her hangi bir meslekte çalışabilir misiniz?

11) Su az bulunduğu ve banyo yapmak imkânı olmadığı zamanlarda bile temizliğe itina eder misiniz?

12) Çalışmaya ve iyi çalışmaya en çok ihtiyacımız olduğu şu zamanlarda her gün biraz daha fazla ve biraz daha iyi iş çıkarmağa gayret edebilir misiniz?

ayenesi yapılırsa, meselâ büyük hastanede çalışan kimselerde böyle bir inceleme yapılırsa aynı hal görülebilir. Newyork'ta (5000) mektep talebesinde, Kaliforniya'da büyük tayyare fabrikasında yapılan bu nevi tetkikler geniş bir nisbette B vitamini açlığının mevcudiyetini meydana çıkarmıştır.

Amerikan Tıp Cemiyeti mecmuasının neşrettiği gibi tamamen sıhhatte görülen bir grup kimselerin B. vitaminini kâfi derecede alamadıklarından isteksiz, miskin, korkak ve daima vücutça olsun, ruhça olsun yorgun oldukları meydana çıkarılmıştır. Gıdalarında elzem olan küçük bir değişiklik ile bunlar tam enerjik bir hale getirilebilmişlerdir.

Bu söylediğimiz sağlığı devam ettiren (diet ilmi) nin bir parçasıdır. Dr. Tom. D. Spies ve Cincinnati üniversitesinde, Birmingham ve Ababama'da Hilman hastanesinde bulunan diğer meslektaşlarının işaret ettikleri gibi kâfi süt, yağsız et, yumurta ve buna benzer besleyici gıdaların alınamaması neticesi streptokok ve diğer mikroplara karşı uzviyetin mukavemeti azalmaktadır.

Amerika Umumî Sıhhiye Dairesi doktorlarından Dr. Jerald G. Wooley ve W. H. Serell yukarda bildirilen şekilde bazı gıdaların az alınması neticesi tecrübe ile (zatürrie) ye karşı uz-

viyetin mukavemetinin azaldığını isbat etmişlerdir. Uygun gıda ile gene tecrübe ile gösterildiği gibi zatürrie şartları altında dahi hastalık görülmemiştir. Bu şekilde doktorlara yük olmamak ve hastaneye uğramamak kabil oluyor demektir.

Peki böyle olmakla beraber, Diet ve vitaminler hakkında birçok şeyler okumamıza rağmen hâlâ uygun gıdaya malik değiliz, o halde ne yiyelim? Bu sual yalnız diet şekillerini iyi bilen gıda mütehassıslarının cevap vereceği bir sual değil midir.. Hayır. Normal hayat şartlarında bu suale cevap vermek çok basittir. Nasıl ki üzüm, portakal veya tomates yemekle C vitamini alındığı biliniyorsa her gün süt içmek, süttten yapılmış (peynir, tereyağ) yemek, yumurta yemek diğer pahalı şeyler meselâ şeker ve iç yağ yemekten daha hayati olduğunu bilmek de basittir.

Buğdayı tamamiyle kabuğundan ayırmadan yapılan ekmecek yemek saf buğdaydan yapılan ekmecek yemekten daha basit ve iyidir. Herkes bilir ki saf unda buğday birçok hayati hassalarını kaybetmiştir.

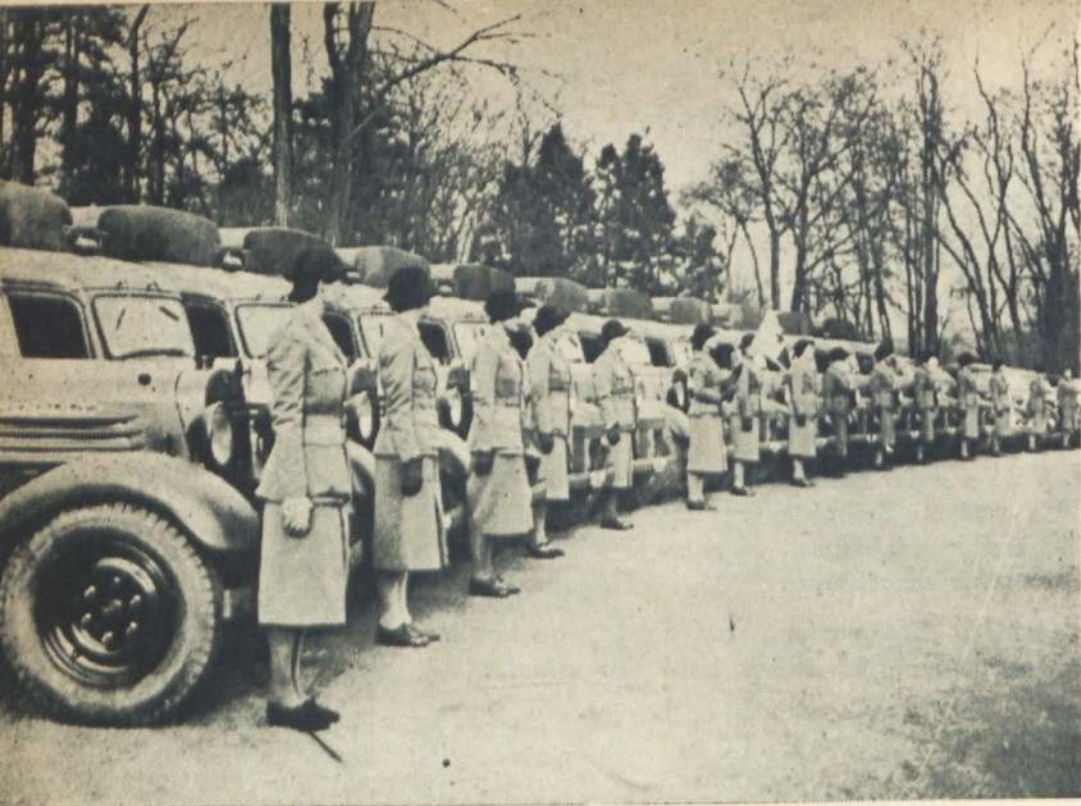
Böyle olmakla beraber % 97 nisbetinde Amerikalılar beyaz undan ekmecek yer. Bereket versin ki bu halin önü alınmıştır. Fırıncılar Cemiyeti Umum Reisinin çalışmalarıyla buğdayı

kabuğundan ayırma usulü biraz tadil edilmiş ve gene beyaz un elde edilmek şartıyla onun ne şekilde muamele görmesi lâzımgeldiği bütün fırıncılara bildirilmiştir. Bu usulde una az miktarda maya ve süt ilâvesiyle beyaz ekmeğin vitamin noksanlığı telâfi edilmektedir. Bu ilâve o kadar azdır ki ekmeğin fitını hiç değiştirmemektedir. İki ay içinde Amerika'nın her tarafında bu şekilde vitamini bulunan un bulunmaktadır.

Un, gıdamızdaki kaloringin % 25 ini vermektedir. Ve gelirimiz azaldıkça enerji temini için ekmeğe verdiğimiz kıymet artar. O halde bu yeni yüksek vitamin milhleri havi beyaz un bize lâzımgelen enerjiyi temin edecektir. Eğer Amerikalı değirmen sahipleri ile fırıncıları birleşip bize tam buğdaydan azamî istifade ettirecek un temin ederlerse birçoklarımızı hastalığa uğratmaktan korurlar.

Şu halde sıhhatimizi muhafaza için yukardan beri söylediğimiz (iyi tanzim edilmiş diet) nedir?..

Bunu aşağıda Amerikan gıda mütehassıslarının kurduğu rejim kaidelelerine dayanarak 7. maddede sayabiliriz. Bu esaslar yakın zamanda bir ilmi toplantıda bildirilmiş olup bu neticeler de üç senelik devamlı tecrübelerle elde edilmiştir.

General Weygand, içlerinden bir grub gönüllünün Finlândiyaya gidecek olan kadın sıhhiye teşkilâtının otomobil kısmını teftiş etti.

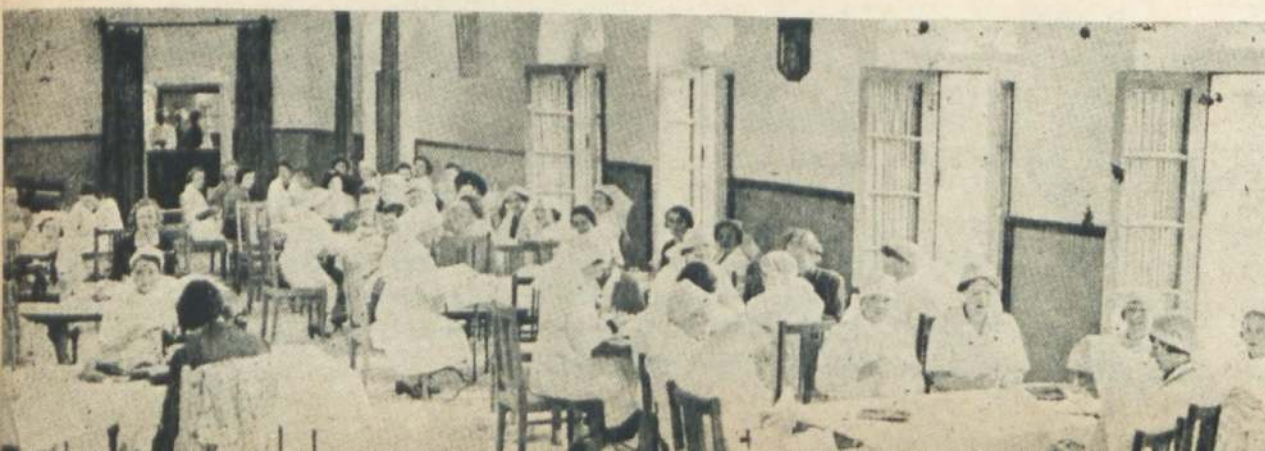
Gençlik Belçika Kızılhaç cemiyeti :

Gençlik Kızılhaç cemiyeti Belçika'nın her tarafında normal çalışmalarına tekrar başlamıştır. Harpten evvelki teşkilâtı bugün 16 ile 20 yaş çağında bulunan erkek ve kızlardan mürekkep bir çok ekipler tarafından peklendirilmiştir. Bu gençler millî Kızılhaç cemiyetine mensup mahallî şubeleri idare edenlerin daimî yardımcıları olarak çalışmaktadırlar. Belçikalı jünyorların yekdiğerine müfit olmak hususundaki çalışmaları mütemediyen artmaktadır.

İngiliz jünyorlarının Kızılhaç işlerine yardımları :

Harbin başlangıcındanberi, İngiliz jünyorları muhtelif çalışmalar için Kızılhaç cemiyetine mühim miktarda para yardımı yapmışlardır. Gittikçe mühim miktara balığ olan bu teberular harpten dolayı yurtsuz kalan yahut sıhhatleri muhtel olan çocukların bakımına hasredilmek üzere Kızılhaça bir ihtiyaç sermaye teşkil etmektedir. Bu sermaye harpten sonra lüzum görüldüğü takdirde kalkınma işlerini, teşebbüslerini finanse edecektir.

Amerikan kadınları orduya sargı bezi hazırlıyorlar

KIZILHAÇ DÜNYA

dan seçilmektedir. Ahali konferanslar, risalelerle yapılan propagandalar sayesinde arzı hizmete heveslenmektedir. İsveç Kızılhaç cemiyeti, izci ve pasif müdafaa cemiyetleri bu hususta yapılan neşriyat ve propaganda sahalarında çok temayüz etmişlerdir.

Amerika Kızılhaç tarafından Havay adalarına gönderilen yardımlar :

Pasifikte muhasamatın başladığı gündenberi Amerika Kızılhaç cemiyeti Havay adalarına bir çok pansıman ve giyecek eşya göndermiştir. Bu eşyanın kâffesi Kızılhaçın gönüllü yardımcıları tarafından ihzar edilmiştir.

Amerikalı genç kızlar har

İngiliz gençlik Kızılhaç cemiyeti bundan başka fakir çocuklara Noel yortularında tevzi edilmek üzere ihtiyaç bağışlara malik bulunmaktadır.

Avustralya Kızılhaç cemiyetine üç milyon pansıman gönderilmiştir :

Bu sene Amerika Kızılhaç cemiyeti el işleri imalâthanlerinde hazırlanan üç milyon pansıman kablo ile vaki olan talep üzerine Avustralya Kızılhaç cemiyetine gönderilmiştir. Bu pansımanlardan Avustralya hastahanelerinde istifade edilecektir.

İsveçte hastalara kan verenler :

İsveçin bir çok hastahanelerinde lüzumunda müracaat edilmek üzere bir çok kan verenler mevcuttur. Bundan başka ordunun sıhhat servisi İsveç Kızılhaç cemiyeti, hususî diğer cemiyetlerle birlikte memleketin kalabalık yerlerinde kan tedarik için 15 merkez teşkil etmiştir. Bu merkezler seferber halinde askerî kuvvetlere kan temin etmekte, sulh zamanında da hastahanelerin emrine âmade bulunmaktadır.

Kan verenler cemiyetin her sınıfın

HAÇ SINDA

Çine sevkedilmek üzere üç yüz kişiden mürekkep bir İngiliz seyyar heyeti teşekkül etmiştir.

Geçen mayısta İngiliz Kızılhaç cemiyeti tarafından Çine gitmek üzere bir tıp heyeti teşkil edilmiştir. 600 yataklık hastahanelerde çalışacak olan bu heyet yedi doktor, bir baş hemşire, 12 hemşire ve bir de muhasip kâtipden ibarettir. Bu heyetin şefi ile birçok yardımcıları Çinde uzun müddet çalışmış ve Çin diline âşina bulunmuştur.

elerinin montajını yapıyorlar

Amerikan kızları askere yün örüyorlar

Beynelmilel Kızılhaç cemiyetinin muhtelit yardım komisyonu :

Haziran ayı içinde beynelmilel Kızılhaç cemiyeti muhtelit yardım komisyonu bir çok memleketlerde harpten müteessir olan sivil halka yiyecek, ilâç ve saire göndermeğe devam etmiştir.

Vehametini muhafaza etmekte olan iâşe vaziyetinden dolayı Yunanistana buğday, kuru sebze, sütlü maddeler ve saire gönderilmesini temin için müzakerelere devam olunmaktadır.

Nikaraguva jünyorlarının çalışmaları :

Nikaraguva gençlik Kızılhaç cemiyeti âzaları Gracioso Dios burununda vukubulan siklondan müteessir olanlara yardımda bulunmuş ve bu yar-

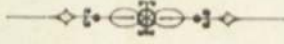
dımlara bir müddet daha devama karar vermişlerdir. Bu yardım hareketinin icap ettirdiği masrafları karşılamak için Nikaraguva gençleri bir istihlâk kooperatifi ile genç kızlara mahsus bir mektepte teşkil edilen çalışma grubunun yüzde yirmi beş nispetinde temin ettikleri kârı toplamakta, bundan başka bu mektepte her hafta gençlik Kızılhaç cemiyeti menfaatine bir sinema gösterilmektedir.

Askerî hizmete giren İngiliz kadınları

Zaman ve Uyku

Yazan:

Nuri Refik

Kâinatın sonsuzluğu içinde mesafe gibi zaman diye de muayyen bir şey yoktur. Her aydın, hattâ bilgi ile uzaktan yakından ilgisi olan herkes bunu bilir. Fakat insanlar, yaşadıkları muhitte, gökte ve yerde gözlerinin gördüğü noktalar arasında kendilerinden uzaklık ve yakınlık bakımından bir nispetsizlik sezdikleri için nasıl mesafe mefhumunu icad ettilerse, dünya üzerinde kaldıkları müddeti ölçmek, geçmiş hâdiseleri anlatmak ve gelecekte olacak vak'aları tahayyül etmek için de zaman mefhumunu ortaya çıkarmışlardır.

Yıl, ay, hafta, gün, saat, dakika, saniye zamanın kısımlarıdır. Takvim ve saat bunları ölçer. Fakat itiraf etmelidir ki o ölçüş nazari ve itibaridir. Gerçekte muhtelif insanlar için ve bir insanın hayatının muhtelif devreleri için yıl, ay, hafta, gün, saat, dakika ve saniyelerin uzunlukları, kısalıkları bir değildir.

Zevk veren bir meşguliyetle geçen her hangi bir zaman parçası bize kısa gelir. Elem veren bir meşguliyetle geçen zaman parçası bize uzun gelir. Eğlenirken ve bir işle keyifli keyifli meşgul olurken zamanın geçtiğinin farkına varmayız, çünkü o anda dikkat hasamız oyalanmakta ve müddetle alâkadar olamamaktadır. Halbuki ıstıraplı zamanlarımızın bir an evvel geçip gitmesini dilediğimiz için gözümüz saattedir.

Mesafe ile zaman bir noktadan bir birinin zıddıdır. Boş oda insana küçük görünür. Eşya ile doldurduğunuz zaman âdeta genişlemiş gibidir. Bunun aksine, hâdiselerle dolu geçen zamanın kısa zannedilmesine karşılık, boş geçen zaman uzar. Maamafih, bunda itiyadın da büyük bir tesiri görülür. Bir ceza evinde hayatının sonuna kadar kalmıya mahkûm olmuş bir mahbusa her dakika evvelâ ebediyet kadar uzun gelir, yavaş yavaş o yaşayış tarzına alıştıktan sonra zamana karşı serbest bir adaminkine yakın alâkasızlık duymıya başlar.

Zaman, tahdit edildiği anlarda kısa, bitmiyecekmiş gibi tahayyül edildiği anlarda uzun görünür. Çocuklukta mektep tatillerinin çarçabuk geçip gittiğine her sene yanmaz mıydık; şim-

di işimizden aldığımız mezuniyet günlerinin göz açıp kapayacak kadar kısa bir müddet içinde sona erdiğine teessüs etmiyor muyuz?

Ne vakit öleceğimizi bilmediğimiz için ebediyen yaşayacakmışız hissini besliyoruz. Halbuki hayatımız pek ileride bir müddet için bile tahdit edilecek olsa mütemadiyen üzüleceğimiz, belki de o ıstırapa dayanamıyarak intihara teşebbüs edeceğimiz muhakkaktır.

Bir Alman edibi hayatı şöyle tasvir ediyor: Dağduğumuz gün, dinamit fıçısına uzanan fitilin tutuşturulduğu andır. Alevin fitil üzerinde ilerlediği zaman parçalarını biz kâh memnun, kâh meys geçiriyoruz. Nihayet fitil bitiyor, fıçı havaya fırlıyor ve her şey mahvoluyor.. Bu şekil, sade insanlar için değil, bütün kâinattaki canlı cansız yaratıklar için de ileri sürülebilir. Biz, fitilin yanmış kısmına mazi, yanmakta olan parçasına hal, yanmaya hazırlanan kısmına da istikbal adını vermişiz. Gerçekte «hal» var mı, yok mu? Feylosoflar, âlimler arasında çok münakaşa edilmiş bir mevzudur. «Her yapılan hareket o anda maziye karışmakta olduğuna ve bundan ilerisi istikbale ait bulunduğuna göre hal ne vakittir?» diyene verecek cevabımız var mıdır?

Fakat insanlar, muhayyilelerinde yarattıkları bu üç zaman devresini aralarında taksim etmekten de geri kalmamışlardır. İstikbal ile meşgul olanlar gençlerdir. Hal orta yaşlıları alâkadar eder, mazi, aşağı yukarı ihtiyarların inhisarı altındadır. Ama, bazan bunların arasında istisna teşkil edenler de yok değildir. Hep çocukluklarından bahseden gençler mevcut olduğu gibi, son demlerinde bile istikbalden ümitlerini kesmiyen yaşlılara da nadiren tesadüf ederiz ki bunlar kuvvetli irade, sonsuz enerji sahibi insanlardır.

...

Zamanın beşer hayatile uzaktan, yakından alâkalı pek çok taraflarını konuştuk. Yalnız bir noktayı en sona bır-

raktık. Uykuda geçirdiğimiz müddeti zamandan sayacak mıyız, saymıyacak mıyız?

Bunun için evvelâ uyku nedir? Onu tarif etmeliyiz. Schopenhauer: «Bir saat için kurulmak ne ise, bir insan için de uyku odur!» diyor. Napoleon'un uykuyu pek sevmediği anlaşılıyor. Çünkü bu büyük silâh adamı bir mecliste şöyle bir nükte savurmuştu: «İhtiyarlara beş saat uyku yeter, yetişkin adamlar altı saat uyuyabilirler. Gençler, çocuklar ve kadınlara da yedi saat yatakta kalmıya müsaade vardır. Yedi saatten fazla uyumak mankafalık alâmetidir!»

Fakat Korsikalı generalin bu sözünü doğru bulacak olursak kültür ve medeniyet âleminin bir çok önderlerini mankafa sınıfına ayırmamız icap edecek! Meselâ Goethe uykudan bahsederken «Vücudun yeniden kuvvet bulmasını temin eder» der ve her akşam dokuzda yatağa girer, her sabah altında uyanırdı.

Bununla beraber, uykunun düşmanı sade Napoleon değildir. Milyarder Rockefeller onu «İnsan hayatından çalınmış bir zaman» addeder, Edison onun için «Fena bir itiyat» tâbirini kullanırdı.

Ne derlerse desinler, uykunun vücut için en esaslı bir gıda olduğunu, uykusuz bir gece geçirmemize hacet kalmadan bile anlayabiliriz. Fena uymuş bir adamın ertesi gün yüzüne bakmak, tenbelce, enerjisiz ve müvazenesiz hareketlerine dikkat etmek kâfidir.

Fakat uykunun fizikî mekanizmasını inceliyen âlimler arasında onun insan vücuduna bir zehirlenme neticesi musallat olduğunu iddia edenler bile vardır. İnsanın uzuvları yorulunca fazla asit karbonik veyahut buna benzer zehirli bir madde ifraz ediyor ve bu âkıbet sonunda vücudumuz ve di-mağımız uyuşuyormuş!

Bu iddiayı, uyku ilâçlarının pek çoğunun zehirli olmasını ileri sürerek, bir köpeğe muayyen miktarda asit karbonik zerk edildiği zaman onun derhal uykuya daldığını söyliyerek isbata çalışanlar var..

Lâkin onlara sormak lâzım.. Uyku ilâcile veya enjeksiyon ile uymuş

Spor Konuşmaları

Dünyanın en güzel çimen sahalarından biri olan Ankara stadında bir maçtan dönüyordum. Maç çok enteresan bir karşılaşma değildi. Fakat bizim gibi eski futbolcular için ilelebet mühim bir temaşa halini muhafaza edecek olan futbol; her zaman için mühim bir eğlence olduğundan maçtan dönerken hayatımdan memnundum. Şüphesiz güzel bir oyun seyredememiştik. Hatta oyundan ziyade genç, dinç, kuvvetli ve çevik delikanlıların enerjik, fakat futbolca kalitesi düşük bir çarpışmalarından başka bir şey görmemiştik. Fakat dediğim gibi, memnundum: Çünkü kafama dolan düşünceler memnun edici idi.

Evvelâ şunları hatırlıyorum. Bir avuç heveskâr Türke iltihak eden Modâ İngilizlerinin elbirliğiyle kurduğumuz meşhur Kadıköy Union Club'un kim derdi bir gün gelecek orada atılan tohumu bugün bize dünyanın en güzel statlarından biri olan Ankara stadını kazandıracaktı. Ve yine kim derdi ki bin bir müşkülât içinde kurulan ve nihayet devletin himayesi değil, bilâkis çıkardığı bin bir engelle karşılaşan spor kulüpleri bir gün gelip devletin en yüksek himayesine mazhar olacak.

Ankara stadından dönüştü içimi gururla dolduran bir mesele de şu idi: Sıfırın altında yirmi beş derece soğuk bir günde ikinci derecede ehemmiyeti olan bir maça en aşağı beş bin seyirci gelmişti. Bazı maçları bizim zamanımızda seksen yüz seyirci ile oynadığımız günler aklıma gelince; elbette ha-

mahlûklar, tabii olarak uykuya kanmış bir insanın dinçliği ve sevinci içinde mi uyanıyorlar?. Hiç şüphesiz, hayır!..

Alman profesörlerinden doktor Eduard Keeser diyor ki: «Uyku, bazı şairlerin tavsif ettiği gibi ölümün yarısı veya onun kardeşi değildir. Uykuda vücut hem dinleniyor, hem de uzuvlarımızda kendiliğinden vukua gelen bazı ameliyeler neticesi tamir olunuyor. Bedendeki hayat alevi büsbütün sönmüyor, için için fakat daha hafiften yanmakta devam ediyor. Zaten onun için değil midir ki güdüz uykuları fazla derin olamıyor. Ortalığın aydınlığı vücut alevinin kuvvetinin eksilmesini temin edemiyor. Gece karanlığı onun kudretini mümkün olduğunda derecede azaltıyor!»

Bütün bu birbirini tamamlıyan veya yalanlıyan düşüncelerden ne neti-

Hakeme İtiraz Yok!

Yazan : Nüzhet Baba

kiki bir spor merakının uyandığını görerek sevinmek hakkımdı. Yağmurlu günlerde hiç seyircisiz oynadığımız günler, hakem bulmakta müthiş müşkülâtla karşılaştığımız maçlar ve sonra eski sporcu arkadaşlardan merhum Fethi Tahsin Başaranın şemsiye ile hakem durduğu müsabakalar hep gözümün önünde geçit resmi yapıyordu.

Bir pazar gününü bir kahvehane-nin tütün duman ve kokusile dolu muhitinden uzak, açık havada, temiz havada heyecan içinde geçirmeği tercih eden gençliğe bakıp da iftihar etmemek kabil miydi?

Biz eskiden spor yapabilmek için türlü türlü müşkülât çekerdik. Yazları Bebekte deniz hamamından değil de, sandaldan yahut fenerin taşından denize girdiğimiz ve yüzerek uzaklara açıldığımız için kaç kere polisin müdahalesine maruz kalmıştık. Bugünleri ne kadar arkada bıraktık Allaha şükür!

Fakat şu da var ki, bilhassa futbol; son zamanlarda çok münakaşalı, çok kırtasiyecilik zihniyetine dayanan şekiller almaktadır. Yukarıda söyledi-

ce çıkarsa çıksın biz bizzat kendi tecrübemizle pek iyi anlıyoruz ki uyku, sıhhatli yaşamamız, muntazam çalışabilmemiz için vücudumuza muhakkak lâzımdır ve uykuda geçen zaman kırsımları, heder olmuş, boşuna gitmiş bir müddet değildir.

Nasıl uyumamız, ne kadar uyumamız lâzımdır? Onu da hıfzıssıhha kaideleri tayin ediyor. Ortalama uyku zamanının günde sekiz saatten pek eksik olmaması icap eder. İyi uyuyabilmek için, dimağın ve vücudun fazla yorgun olmaması, odanın havalanmış bulunması, döşegün rahat olması, üstümüzün ne fazla yüklü, ne de pek ince olmaması şarttır.

Ömrümüzün diğer faaliyetlere ve ihtiyaçlara ayrılan zamanlarını onlara nasıl kendi irade ve arzumuzla veriyorsak, vücut için en mükemmel bir kalafatlama devresi olan uykuya da

gim şu ikinci derecedeki maça: Hakem ve yan hakemleri muntazam kıyafetlerle ve günlerce evvel tayin edilmek suretile müsabaka yapanların ayağına kadar getirilmiş, hazırlanmışlardı. Buna rağmen oyunda üç inkıta oldu. Bu inkıtalar kısa idi. Münakaşalar yapıldıktan, sinirler yatıştıktan sonra oyuna yine devam olundu. Fakat bu öyle bir manzaraydı ki; maçın bütün tadını kaçırmış; işi futbolculuktan çıkarmıştı. İtirazlar, yüksek sesler protesto makamında havaya kalkan eller ve ileri geri saha üzerinde hızlı hızlı gidiş gelişler ve nihayet şöyle bir tuhaf jestle oyuna devamı razı oluşlar; pek göze batıyor; insanın içini sıkıyordu.

Hakeme itiraz, onun kararlarının yanlış verildiğini sahada açık şekilde münakaşa futbol kaidelerince yasaktır. O kadar ki bunu bir kaç kere tekrarlayan oyuncu bu kaidelere dayanarak o senenin maçlarına iştirâk dahi ettirilmeyebilir ve böylece futbolde matlûp disiplin kolaylıkla temin edilmiş olur. Ve sonra Ulus meydanına gelirken şu düşünce beynimi kurcalıyordu: On dört on beş senelik faal futbol hayatımda şöyle bir hafızamı yokluyorum da ancak bir kaç istisnası ile senenin dokuz ayında her hafta muntazaman — resmî gayriresmî — oynadığımız maçların hakemlerini bir türlü hatırlamıyorum ve bu hakem işindeki düşüncüyü daha derinleştirerek şu kanaate vâsıl oluyorum ki; futbolla, oyunla, sporla o kadar kafamız dolu olurdu ki

— Devamı 22 inci sayfada —

onu seve seve terketmeliyiz.

Sohbetimizin baş taralarında «Elem veren bir meşguliyetle geçen zaman parçası bize uzun görünür.» demiştik. Tek insan için doğru kabul edilen bu esas içtimai topluluklar için de varıdır. İçtimai topluluklar, uğrayacakları ıstıraplı anların acılarını tadil için bazı teşekküller vücutte getirmişlerdir ki «Kızılay» da bunlardan biridir. Bahtsız, kimsesiz ve zavallı kardeşlerine yardım elini uzatan bu müessesenin muavenetinin genişlemesini, hiç bir zaman sona ermemesini istiyorlarsa hali, vakti yerinde zengin vatandaşlar da onu her ellerine fırsat geçtikçe kuvvetlendirmeğe, desteklemeğe çalışmalıdırlar ki biçarelere karşı borçlu oldukları vazifelerini tamamilen yaptıklarına kani olarak demin bahsettiğimiz tatlı, sıhhat verici, derin uykularına dalabilsinler!.

Nuri Refik

Rusyanın

Ekonomik Kaynakları

Sovyetler memleketinde nüfus, mahsul, hayvan, endüstri durumu ve uğranılan kayıplar

Yazan: Ahmet Hidayet

Avrupanın doğusunda bir buçuk senedenberi devam eden dehşetli bir çarpışma var. İki azametli memleket, büyük millet bütün kudret, kuvvet ve istihsal menbalarını seferber etmişler, insafsız hamleler yaparak boğuşuyorlar.

Almanyayı ötedenberi oldukça tanıyorduk. 1939 danberi de onun için epeyce şeyler yazıldığı halde Sovyetler memleketi hakkında pek fazla neşriyat yapılmadı. Bu noktayı göz önünde tutarak asrımızın en mühim mücadelesindeki taraflardan birini teşkil eden Rusyayı bu kavgada destekliyen kaynakları etrafile incelemeğe çalışacağız.

Sovyetler memleketi aşağı yukarı dünyadaki kara parçalarının altıda biri büyüklüğünde toprağa sahiptir. Yüz ölçümü 1939 da neşredilen bir istatistiğe göre 21,200,000 kilometre karedir. Bu miktar, takriben Avrupanın iki mislinden fazla, Asyanın yarısına, Afrikanın üçte ikisine, Amerikanın da yarısına muadildir. 1939 dan sonra Rusya Lehistanın yarısını, Letonya, Lituanya, Estonya ile Besarabya ve Bu-

kovinayı ilhak etti ise de buraları sonradan tekrar terkettiği ve üstelik harpte birçok arazi daha kaybetmiş olduğu için onu hiç nazarı itibara almamayı daha münasip gördük. Netekim, nüfus meselesinde de aynı esası takip edeceğiz. 1939 istatistikleri Sovyetlerin nüfusunu 172 buçuk milyon olarak gösteriyordu. Son on sene zarfında tutulan kayıtlardan çıkarılan neticelere göre Rusyanın nüfusu her yıl 3 milyon artıyordu. Harp kayıplarını hesaba katmayacak olursak Sovyetlerin nüfusunun 1942 de 181 buçuk milyon olarak kabul edebiliriz.

Rusyada oturan bu 181 buçuk milyon nüfus, ırk ve milliyet bakımından aşağı yukarı yirmi cinse ayrılabilir: Kalabalık itibarile 100 milyon ile Ruslar birinci, 30 milyonla Türkler ikinci 29 milyonla Ukraynalılar üçüncü, beyaz Ruslar (Rutenyalılar) 6 milyonla dördüncü, Yahudiler beş milyonla beşinci gelmektedirler.

Sovyetler memleketi halkının en büyük kısmı çiftçidir. Bu geniş diyarda ekilmeğe müsait olan yerlerin yüz öl-

çümü 2 milyon kilometre kareyi geçmekte ise de nüfus kesafetinin ve başarı kabiliyetinin azlığı yüzünden ancak 1,350,000 kilometre kare arazi ekilebilmektedir. Tarlaların bir kısmı doğrudan doğruya hükûmet malı çiftliklerdir ki bunlara «Sovhoz» derler. Oralarda çalışan köylünün alelade sanayi amelesinden farkı yoktur. Diğer kısım arazi üzerinde «Kolhoz» teşkilâtı kurulmuştur. Kolhoz teşkilâtında çalışan köylülere yetiştirdikleri mahsulün hükûmete, tohumluğa, ihtiyata ayrılan yüzde altmışından geriye kalan yüzde kırk miktarı verilmektedir.

Sovyetler memleketi 1939 harbine girdiği sırada bir çok ekim mahsulleri istihsalinde ve bazı madenler üretiminde dünya rekorunu kırmakta, birinci gelmekte idi. Seri halinde vücuda getirilen traktörlerin sayısı 400 bine çıkarılarak her tarafta çalıştırılmaya başladığı cihetle 1938 de buğday mahsulü 30 milyon ton olmuştu. Keza aynı senede Rusya 20 milyon ton çavdar, 19 milyon ton yulaf, 8 buçuk milyon ton arpa, 70 milyon ton pa-

Rusyanın en büyük traktör fabrikasından dış görünüşü

tates ile birinciliği, 2 milyon ton pancar ile Almanyadan sonra gelmek üzere ikinciliği 545 bin ton keten, 155 bin ton kenevir ile yine birinciliği kazanmıştı.

Hayvan besleme itibarile de Sovyet Rusya en yüksek dereceye çıkmış olan memleketlerden biridir. Küçük başlı hayvanların miktarı koyun ve keçi olmak üzere 70 milyona baliğ oluyordu. Bu hususta da Avustralyadan sonra gelmek üzere ikincidir. Rusya'da büyük bışlı davarlardan sığır ve ineğin sayısı 52 milyonu, beygirlerin sayısı ise 17 milyonu geçmektedir.

★

Rusyada Çarlık zamanında endüstriye hiç ehemmiyet verilmiyordu. 1917 inkılâbından sonra Ruslar, memleketlerinin muhtelif kısımlarında büyük sanayi merkezleri kurdular. Leningrad ve Moskova çevrelerindeki tesislere ilâveten Urallarda, Sibiryanın doğusunda ve cenubunda, cenubî Volga havzasında elektrik santralleri, maden eritme fırınları, kimya fabrikaları tesis ettiler. Elektrik tahrik kuvvetinin miktarı 1938 de 30 milyar kilovata yükseldi.

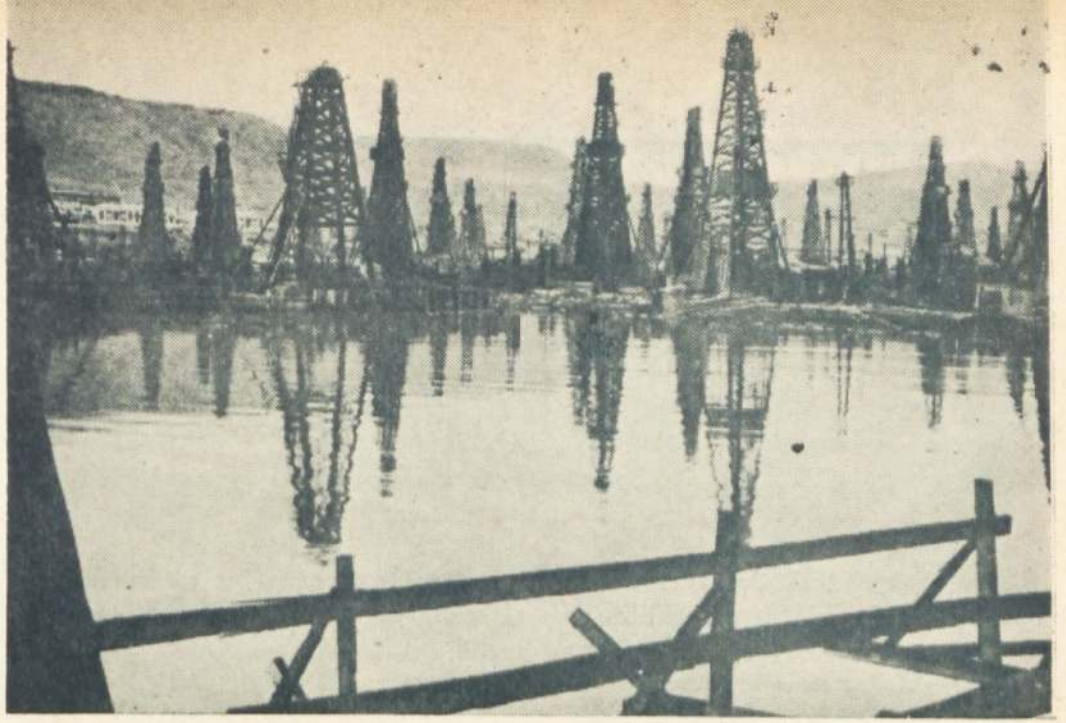
Tabii, endüstrinin inkişafını temin edecek olan başlıca âmiller kömür, petrol ve madenlerdi. Kömürün fazla çıkarılması için elden gelen bütün gayretler sarfedildi. Nihayet 1938 de Sovyet Rusya 130 milyon ton ile dünya istihsalinde Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Almanyadan sonra gelmek üzere dördüncü oldu.

Petrol ve demir istihsalı ise 1938 de 30 ar milyon tonu buldu. Bu suretle onlarda da Birleşik Devletlerden sonra gelmek üzere dünya ikincisi olmuştur. Plâtinde ötedenberi birinci, manganez de ikinci ve altında dördüncü idi.

En önemli kömür havzaları Domeç, Moskova, Tula, uzak şark, cenubî Sibiryaya ve Urallar civarındadır. Petrol kaynaklarının en ehemmiyetlileri Kafkasyada Bakû, Grosni, ve Maykop çevresindedir. Bunlardan maada, Türkistanda Fergane havalisinde, Hazar denizinin şark kıyılarına yakın Çeleken adasında, Peçora vadilerinde, Hazarın şimalinde Embada da petrol istihsal edilmektedir.

1938 de Rusya, dökme demir imalinde İngiltereyi de geçmiş Birleşik Amerika devletlerinden sonra gelmek üzere dünya ikinciliğini almıştır. O sene zarfındaki çelik istihsalı ise 400 bin tonu bulmuştur. Bu suretle otomobil, lokomotif, vagon, traktör, demir âletler ve vasıtalar imalâtı da son hadini buldu.

Kafkasyada kurulan yeni dokuma fabrikaları Rusyayı bez hususunda dışarıya muhtaç olmaktan kurtardı.

Rusyanın en zengin madenlerinden biri: Bakû petrol kuyuları

Kunduracılık, konservecilik ve saire fabrikalarının sayısı gittikçe arttı. Mûsiki âletleri, gramofon, radyo, bisiklet saat fabrikaları açıldı.

★

Yol yokluğu Sovyet Rusyaya Çarlık devrinden miras kalmış bir iletir. Bu geniş memlekette en esash ulaşım vasıtasını nehir yolları, ikinci derecede de demir yolları teşkil eder. Alelâde kara yolları bundan sonra gelir. Asfalt ve muntazam şoseler uzunluğu 35 bin kilometreyi geçmez. Onun yüz misli fazlalığında bir miktar teşkil eden yollar ise senelerdenberi tamir görmemiş kanbur, çarpuk çarpuk, üzerinden motörlü ve hayvanlı taşıtlar geçirilmesi mümkün olmıyan birer pateka halini almıştır.

Nehir yollarının uzunluğu 115 bin kilometreyi geçmez. Son açılan kanallar sayesinde Baltık denizi ile Karadeniz ve Beyaz deniz birbirlerine bağlanmıştır. Demiryollarının uzunluğu beş senelik plânlarla mütemadi çalışmalar neticesinde ancak 90 bin kilometreye, hava yolları da 50 bin klometreye yükselmiştir. Ticaret filosunun tonajı bir buçuk milyona yaklaşmıştır.

Sovyet Rusyada ticaret işlerinin devlet tarafından idare olunduğu malumdur. Fasılasız gayretlerle ihracat artmış ve 1939 senesinde 1 milyar 800 milyon rubleye baliğ olmuştur. Buna akrşılık ithalâtı 1 milyar 400 milyon ruble idi. İthalât miktarı belki daha azaltılabilirdi. Lâkin Sovyetler bilhassa son on sene zarfında demir, çelik ve harp sanayiine fazla ehemmiyet vererek diğer endüstri şubelerini ihmal ediyorlar ve o şubelere ait esyayı dışarıdan getirtmeği tercih ediyorlardı.

İhracatı arasında buğday, petrol, benzin, pamuk, kâğıt, traktör, ziraat makineleri, boya, ray, kürk, kereste; ithalâtı arasında ise, çay, kahve, ince

âletler, kuru ve yaş yemişler, kauçuk, yün başta gelmektedir.

★

Alman - Rus çarpışması bugünkü safhaya girinceye kadar Sovyetler yurkarıda sayıp döktüğümüz ekonomik kaynaklardan mühim bir kısmını kaybetmişlerdir. Bunlardan bazıları harp dolayısıyla tahribata uğramış, bazıları da yarı harap ve yarı istifade edilebilir vaziyette Almanların eline geçmiştir. Çünkü batı, merkezi ve cenubî Rusyada da ziraat ve endüstri menbalarının ne miktar istihsal temin ettiği bizce malumdur.

Bütün Rusya buğday üretiminin yüzde 60 ını o bölgeler temin ediyordu. Keza batı Rusya çelik endüstrisinin yüzde üçünü, makine sanayiinin yüzde 25 ini, kömürün yüzde 30 unu, dokuma sanayiinin yüzde 6 sını, merkezi Rusya demirin ve dökme demir sanayiinin yüzde 10 unu, çelik endüstrisinin yüzde 9 unu, makine sanayiinin yüzde 45 ini, bakırın yüzde 20 sini, kömürün yüzde 7 sini, dokuma sanayiinin yüzde 85 ini, cenubî Rusya ve Kafkasya ise demir cevherinin yüzde 60 ını, dökme demir sanayiinin yüzde 53 ünü, çelik sanayiinin yüzde 54 ünü, makine sanayiinin yüzde 19 unu, bakırın yüzde 6 sını, kömürün yüzde 54 ünü, petrolün yüzde 87 sini, dokuma sanayiinin yüzde 9 unu ihtiva etmektedir.

Bu hesaba göre Sovyetler bugün kömürün yüzde 66 sını, demirin yüzde 55 ini, çelik sanayiinin yüzde 66 sını, dokuma sanayiinin yüzde 52 sini, çelik ve demir sanayiinin yüzde 40 ını mecburen elde çıkarmış buluyorlar. Geride merkezi ve cenubî Rusyanın bir kısmı ile, Urallar bölgesi, Türkistan, cenubî Sibiryaya ve saire maden sanayi merkezleri kalıyor ki bunlar eskidenberi memleketin ihtiyacının yüzde 35 ini karşılamakta idiler.

Ahmet Hidayet

ESKİ RAMAZANLAR

Yazan: Nâhit Bilge

Tarihe karışan eski ramazanlar bir bereket ayı olmakla beraber bir tiyatro sezonu da sayılabilirdi. Sırrı anlaşılmıyan bu bereket ayı her nedense zenginini olduğu kadar orta hallisini ve fakirini de memnun ederdi. Ramazan gelmeden evvel mevsimine göre çeşit çeşit reçeller yapılarak kavanozlara konur, çömleklerde turşular hazırlanır, bir aylık erzak evvelden tedarik edilirdi. Daha ramazana bir kaç gün kala çarşı ve pazarlar kalabalıkla dolardı. Ramazanda öğleye kadar kapalı olan bakkaliyeler bir bayramı karşılar gibi donanırlar, renk renk gaz boyamalarına sarılı güllâçlar, hoşafılık kuru yemişler, iftariyelik çerezler camekâna iştah açıcı bir şekilde sıralanırdı. Bu tarihlerde mektepler de öğleye kadar kapalı idi. Sabah-tan ikindiye kadar mahalleleri mânalı bir sessizlik kaplar, öğleden sonra yavaş yavaş uyanmaya başlayan hayat akşama doğru kıvamını bulur ve iftardan sonra, sahura kadar, coşkun bir şenlik halini alırdı. Beyazıt camiinin içine kurulan baharat pazarı otuz bir gün İstanbulun en civcizli bir alış veriş yeri olurdu. Topa yakın, dar ve bol ağaçlı eski İstanbul sokaklarının etrafına sıraanmış kafesli, cumbalı ahşap

evlerden iştah açıcı bir yemek kokusu bütün şehrin havasına yayılır ve gelen iftarı daha lezzetli kılardı.

Seyyar pideciler, simitçiler, turşucular, tahan helvacıların sesi, her satıcıya has bir makamla bu hengâmeye karışır ve böylece hayat otuz bir gün masallardaki gibi geçerdi. «Hoş geldin ya şehri ramazan» mahyası ramazanın birinci gecesini müjdelerken tiyatrocuların da yüzü gülerdi. Hele ramazan yaz ayına rastlamışsa...

Bugün tarihe karışan hayal oyununu, her kalabalık semtte bulmak kabilirdi. Daha ramazan gelmeden evvel, mahallenin en büyük kahvesi karagöz oyununa tahsis edilir, ramazana birkaç gün kala kahvenin camları renkli uçurtma kâğıtlarıyla kapatılır, kâğıttan bayraklar, fenerler, kordelâlarla kahvenin her tarafı süslenirdi. Teravi namazından sonra, kahvenin kapısında çalınan çifte nâra, dümbelek, çok kere ince isprisile temaşa tarihimizde mühim bir mevkii olan beyaz perdenin önünde namazdan çıkanları toplardı. O zamalarda, Direklerarası denilen yer, bir tiyatro meydanıydı. Hasan Efendinin Şark tiyatrosu o tarihlerde her sınıf halkı kendine çekerek. Benliyan Efendinin Osmanlı operet

kumpanyasının kendi janrında ayrı bir mevkii vardı. Benliyanın Leblebici Horhorda gösterdiği muvaffakiyet dilden dile zamanımıza kadar gelmiştir. Manakyan Efendinin Osmanlı dram

Manakyan «Selimi Salis» piyesinde Alem-dar Paşa rolünde

Osmanlı Dram tiyatrosu sanatçıları

tiyatrosu ise daha ziyade münevver tabakayı toplardı. Umumiyetle oynadığı melo-dramlar, daima, ibret verici ve ahlâkî, adaletin daima muzaffer olduğu bir neticeyle biter ve seyirciye bir mektep vazifesi de görmek isterdi. Yedi perdelik, on iki perdelik ve yirmi dört tablolu olan bu dramların bazıları sahur bile geçerdi. Sahur davulu çalarken Manakyan tiyatrosunun temsile devam etmekte olduğu çok defa görülmüştü. Temsilin heyecanına kapılan seyircilerden sahur yemeğini kaçıranlar olurdu. Manakyan tiyatrosunda dekorlar umumiyetle Bosko denilen fonden ibaretti. Fakat çok ustalıklı yapılan bu fonlarda perspektif tekniğinin mahirane olduğunu, bu dekorların bize intikal etmiş resimlerine bakarsanız görürsünüz. Manakyan repertuvarında, çok rağbet gören eserlerden bazıları şunlardı: Monte Kristo, Büyücü Karı, Şiller'in Hay-

utlar'ı, Viktor Hügonun Anjello Pi-
yer'i, Lukres Borjia, Kısairye de Mon-
tepenin eserleri, bilhassa pek tutunan
Simon ve Mari, Ekmekçi Kadın, Kızıl
Değirmen.. ve saire.

Devrin meşhur kantocularından Pe-
ruz hanımın Sepetçi Ali Rıza beyle
kurdukları «Sahneî âlem» kumpanyası
devrin en meşhur tulûat kumpanya-
larından biriydi. Beşiktaş, sarayla ya-
kından alâkadar olanların toplandığı
bir semt olduğundan Akaretlerde
Kaptan İbrahim Ağa mescidinin karşı
köşesindeki «Apollon variyete tiyat-
rosu» nun hususî bir ehemmiyeti var-
dı. Buraya daha ziyade o devrin kiba-
raları ve saraya mensup olanları devam
ederlerdi. Şişlideki «Osman bey ga-
zinosu» da zamanın vüzera ve asılza-
deleri tarafından rağbet gören bir ti-
yatro idi.

Tiyatro mevsiminde, Apollon ti-
yatrosile, Osman bey gazinosu arasın-
da kupa arabaları, lândonlar mekik
dokurlardı. Ali Nazima'nın uzun se-
neler müdürlük ettiği Nişantaş Sulta-
niyesinin önünden geçen bu geniş şo-
se, İhlamur kasrı önünden, Nüzhetiye
caddesine bağlanırdı. Sık hava gazı fe-
nerlerinin yeşil ve soluk ışıklarla süs-
lediği bu cadde o zamanki İstanbulun
en romantik caddesiydi...

Büyük tulûat üstadı Abdinin «Eğ-
lence haneî Osmanî» kumpanyası da,
bir komedi tiyatrosu olarak yine yük-
sek sınıfın toplandığı yerdi. Bunda
Abdinin sarayda rağbete mazhar ol-
muş olmasının rolü vardı. Yıldızda,
mabeynci İlyas beyin delâletile kü-
çük bir saray tiyatrosu yaptıran Ab-
dülhamit (1) hariçteki bir çok meş-
hur saatkârları Muzikai Hümayuna
alarak saray tiyatrosunu vücuda getir-
miştir. Muzikai Hümayunu aşağı yu-
karı saraydan himaye gören bir kon-
servatuar olarak kabul edebiliriz. Per-
desi üzerinde Abdülhamit devrinde
Osmanlı devletinin hâkim olduğu ara-
zinin iki küre şeklinde haritasını gös-
teren bu küçük sahne, devrin aktör-
leriyle beraber eli kalem tutan mü-
nevverlerini de kendine çekmişti. Ne-
tekim, Ahmet Mitat Efendinin Gedik-
paşada oynanan «Çerkes özetleri»
isimli dramının Abdülhamide jurnal
edilmesi ve onu kuşkulandırması Ge-
dikpaşa tiyatrosunun bir gece içinde
harik baltacılarına yıktırılmasına ve
Ahmet Mitat Efendinin saray tiyatrosu-
na eserler yazmak ve nezaret etmek
üzere saraya alınmasıyle neticelenmiş-

(1) Abdülhamit, şehzadeliğinde
Murat efendi ile Pariste birçok Fran-
sız tiyatrolarını seyretmiştir.

Manakyan Dram tiyatrosunun arması

ti. Saray tiyatrosunda gerçekten bir
çok değerli ve kültürlü aktörler yetiş-
miştir. Bunun için saray dram kum-
panyasının sanatkârlarından olan Kol
ağası Halil beyin «Tiyatro fennî» isim-
li kitabını görmek kâfidir. Bu eser ti-
yaro sahasında yazılan ilk ilmî ki-
taptır.

Ramazan temsillerine muntazaman
devam eden Abdülhamit, eseri sevdi-
ği zaman, sonuna kadar kalır ve sa-
natkârlara ihsan verirdi, bir gün Pa-
dişahın huzurunda «Ârifin hilesi» ni
oynayan Abdiye bir tabak içerisinde
gümüş para göndermiş, kurnaz sa-
natkâr esere bir yemek faslı ilâve ede-
rek gümüş parayı yemekler arasında
sahneye çıkarttırmış ve meyus bir hal-
de «Ey veli nimetim, ne olurdu şu
pilâvın bir de zerdesi olsaydı» deyince
Abdülhamit içeriye bir tabak ta al-
tın göndermiş.

1911 den sonra, tarihî tiyatro pi-
yeslerini temsil etmek bir moda ha-
lini almıştı. Bunun başlıca sebebi ik-
tisat ve politika sahasında devletin
geçirdiği buhranda arayabiliriz. Bu
tarihî piyeslerin çoğu edebî bir değeri
haiz olmamakla beraber bizim temaşa
edebiyatımızda bir devir açmıştır ki,
buna tarihî tiyatro piyesleri devri di-
yebiliriz.

1911 ramazanında bilhassa bu tari-
hî piyesler sürekli olarak temsil edil-
miştir. Manakyanın oynadığı Celâl
Esat ve Salâh Cimcozun yazdıkları
«Selim Salis» piyesi büyük bir rağ-
bet kazanmıştır. Böyle eserlerin rağ-
bet gördüğünü gören tulûat kumpan-
yaları da bütün Osmanlı padişahları-
nı sahneye çıkararak eski Osmanlı mu-

zafferiyet ve fütuhatlarını göstermek
istemişlerdir. Umumî harbe kadar bu
ramazan sezonları canlılığını muhafa-
za etmiştir. Fakat bir cemiyette her
şey ve her müessese gibi tiyatro da
sosyal, ekonomik ve politik şartlarla
değiştiğinden umumî harpte ramazan-
lar ve tiyatrolar da revnakını kaybet-
ti. Mütarekede ise bu sönüklük bir is-
teksizlik haline geldi... Ne ramazanla-
rın tadı kalmıştı ne de tiyatronun, ne
de hayal oyununun.. Yalnız levanten
tabakayı memnun eden derme çatma
ecnebi turne tiyatroları Beyoğlunu is-
tilâ etti. Köşe başı semtlerini de Rum
tiyatroları tuttu ve bunlar işgal or-
dularının propagandalarını yaptılar.
Beşiktaşta, Dolmabahçe sarayının bur-
nu dibinde Köprülü hamama bir sine-
ma perdesi gerip Senegalli askerlere
bando çaldırarak gayrimüslim taba-
ka içinde sempati uyandırmaya çalışan
Fransızlar da görülmüştür.

İstiklâl zaferine kadar buhranlı bir
şekilde devam eden tiyatro, Türk or-
dusu İzmir'e girdikten sonra, sanata su-
sayan Türk tiyatro heyetleri İzmir'e gi-
derek Gazi Mustafa Kemal'in huzurun-
da ilk hür temsillerini verdiler. Bu
temsilleri seyreden Mustafa Kemal
umumiyetle kadının sahneye çıkması
hürriyetini verdi ve bunun bir an ev-
vel başarılmamasını emir buyurdu. Bu
irşattan sonra Türk tiyatrosu kademe
kademe bugün konservatuvara ulaştı.
Şimdi Millî Şefimizin, bu sanatla çok
yakından alâkaları, Türk tiyatro tari-
hine yeni ve parlak bir devir açmak-
tadır.

Nahit Bilge

Gençlik geçince

Her zamanki yerine oturmuş, güneşten pırıl pırıl yanan meydanı seyrederek gibi yapıp, onları dinliyordu. İkisi de o kadar gençti ki. Onları birkaç akşamdır hep burada görmeğe alışmıştı.

Genç kız kısacık bir elbise giymişti. Delikanlının da kısa kollu spor bir gömleği vardı. Kolları henüz adalenerek biçimini kaybetmemişti bile.

— Sana yemin ederim ki onunla konuşmadım bile. Arkadaşlar, seni kızdırmak için öyle söylemiştir.

— Dediği doğruysa. Ben yapacağımı bilirim.

Fakat ne yapacağını söylemedi. Fena halde hırslı idi. Yumruğu hâlâ dolu duran bardakların üzerinde dolaştı. Parmakları sıkılmaktan takallüs etmişti. Bu yumruk bütün ağırlığıyla mermer masaya incek sanırken birden parmaklar gevşedi. Dişlerinin arasından ılık gibi:

— Öldürürüm seni.

Sözleri fırladı.

Bu sözler genç kıza ürkütmeğe ziyade sevindirmişti sanki. Neşeli bir kahkahacıktan sonra, arkadaşının kulağına eğilerek bir şeyler fısıldadı. O kadar yavaş söylemişti ki birkaç adım ötelerinde oturan bayan Hadiye bile, bütün dikkatle dinlemesine rağmen zor duyabildi:

— Kıskaçlık yüzünden cinayet!.. Hakikaten fevkalâde bir şey bu değil mi Sacit?.. Demişti.

Ve tekrar güldü. Bu sefer daha yüksek sesle ve iskemlesine iyice yaslanarak güldü. Fakat iskemlesine yaslanmak için yaptığı sert hareket arkadaşın masayı sarsmasına ve masanın üzerinde duran dolu limonata bardağını devirmesine sebep oldu. Bu masada bayan Hadiye oturuyordu. Dökülen limonata da onundu.

Genç kızın çocuk yüzü birden kızardı. Gözleri biraz daha açıldı. Kabahatli bakışlarını bayan Hadiyeye çevirerek:

— Affedin efendim!.. diye özür diledi. Bayan Hadiye ıslanan eldivenlerini silkeleyerek:

— Birşey değil.

Dedi.

Sacit de:

— Ne kadar dikkatsizsin Ayten.. diye genç kıza çıktı.

— Bu, biraz da senin yüzünden oldu.

Genç adam ona cevap vermeğe lüzum görmeden bayan Hadiyeye:

— Müsaade ederseniz size başka bir limonata ısmarlıyayım.

Dişerek ayağa kalktı. Fakat o gülerek:

— Aman efendim.. Ne çıkar?.. Oldu bir kere. Üzülmeyin artık.. diye itiraz ediyordu.

O günden sonra ahbab oldular.

Bayan Hadiye iki gencin de üniversiteye devam ettiklerini, bu yıl son sınıfa geçtiklerini, genç kızın hiç kimsesi olmadığını. Babasından kalan aylıkla geçindiğini. Bir pansiyonda oturduğunu. Genç adamın her gün Büyükdere'den indiğini öğrenmişti.

Bayan Hadiye artık yalnızlığını duymıyordu. Spor elbiseli delikanlı ile güneşten tunc rengini almış sarışın arkadaşları gençlikleri ile hayatını dolduruyordu artık. Onların bütün dertleri, bütün tasavvurları ile yakından alâkadar oluyordu:

— Demek yakında evleneceksiniz artık öyle mi?

— Daha belli değil ama. Her halde fakülteyi bitiririz de. Artık ondan sonra.

İkisi de bayan Hadiyenin antika koleksiyonuna hayran olmuşlardı. Duvarları kaplıyan kıymetli tabloların ziyade küçük vitrindeki ufak tüfeği gördükçe hayret nidalarını zaptedemiyorlardı. Bayan Hadiye bir tabakanın göze görünmeyen bir yerine basınca kapak açılıyor sarışın bir kadın resmi gözü alıyordu.

— Aman ne tuhaf değil mi Sacit?

— Bu, büyük babamın sevdiği bir kadını. Bu tabakayı falan kuyumcuya hırsus surette yaptırmış. Hiç yanından ayırmazmış. Son zamana kadar bu resmin mevcudiyetini ben de bilmiyordum.

Gençlerin başı resmin üzerinde birleşiyor. İkisi de bütün dikkatleri ile bakıyorlar. Eski, romantik bir sevgi onları ne kadar alâkadar ediyor. Bayan Hadiye de onları süzmekte. Kuvvetli, sıhhatli, genç bir sevgi onlarınki.

Sonra araya tatil girdi. İkisi de artık görünmez oldular.

Birkaç hafta sonra bir gün Ayten geldi.

— Neye Sacitle beraber gelmediniz Ayten?

Kaçamak bir cevap verdi:

— Bilmem.. Gidelim dedim ama..

Aytenin gözlerinin altı âdeta çürümüştü. Yüzünün de rengi solmuş. Her halde güneş yanığı geçiyor da ondan olmalı.

Bayan Hadiye onu zorla yemeğe alıyordu. Genç kız lokmalarını zorla yutuyordu. Nihayet dayanamadı. Birden masaya kaparak ağlamağa başladı.

— Ayten.. Neden var yavrum?.. Ne oluyorsun?..

Çocuk ıslak yüzünü kaldırıyor. Cevap veremeyeceğini anlatmak isteyen bir işaret yapıyor. Ve tekrar yemeğini yemeğe koyuluyor. Neden sonra derdini açmağa cesaret ediyor:

— Sacit bir kadına tutuldu. Bir bar ka-

Yazan: **Ş. Taylan**

dınına.. diyebiliyor. Ve tekrar hıçkırmağa başlıyor. Çocuk gibi ağlıyor. Gençlere ağlamak bile ne kadar yakışıyor.

— Dur.. Çocuğum.. Belki sandığın kadar tutkun değildir. Üzme bu kadar kendini. Nasıl bir kadın bu?

— Kırk yaşında var. Esmer bir kadın.

Bayan Hadiye bir türlü anlıyamıyor. Fena halde kızmıştır. Bir kadın Sacidi kandırıyor. Hem de bu kadın on sekiz yaşını aşmış bulunsun. Bunu bir türlü aklı almıyor. Adeta tahkir görmüş gibi irkiliyor.

— Göreceksin.. diyor. Devam etmiyecektir. Devam etmesine imkân yok.

Ayten, ümit dolu gözlerini ona kaldırıyor ve birden, küçücük bir çocuk, teselli arayan bir çocuk gibi kendini bayan Hadiyenin kucagina atıyor.

Bayan Hadiye hıçkırıklarla sarsılan bu çocuk başını avuçlarıyla tutup kaldırıyor. Büyük bir heyecan duymaktadır. İçinde yepyeni bir duygunun belirdiğini hissediyor. Yavrusunu okşayan bir ana gibi, onu incitmekten ürkererek göz yaşlarını kuruyor ve titreyen bir sesle:

— Ağlama.. diyor. Ağlama yavrum. Ağlamaktan fayda gelmez. Bir şeyler yapmak lâzım. Evvelâ kim bu kadın onu bilmek lâzım. Sonra hangi barda çalışıyor?.. Sacidi nerede görebiliriz?

Çocuk hâlâ hıçkırık dolu bir sesle:

— Ama.. diyor. Sacidi görmek te fayda etmez. Belki de büsbütün kızar bana..

— Muhakkak zengin bir kadın olmalı.

Ayten kendine hakaret edilmiş gibi birden doğruluyor:

— Hayır.. Hayır.. Bilâkis.. Sacit kibirlidir. Bilâkis şimdi o kadına yedirmek için onun paraya ihtiyacı var.

— Sen nereden biliyorsun bunları?

— Benden bile iki defa borç para istedi.

Bayan Hadiye «Gençlik ne olmuş!..» diye düşünüyor. «Olacak şey mi bu?..» Sonra, kocasının her hangi bir kadına para yetiştirmesini temin için kaç tane gelirini satmağa razı olan kendi haminnelerini hatırlıyor. Ve: «Gençlik her zaman gençliktir!..» diyor. Sonra bu küçük kızın da, kendi haminneleri kadar acı duymasına bir türlü razı olamadığı için, muhakkak bu işe karışmağa karar veriyor. Kendi kendine: «Bu çocuklar daha saadetin ne olduğunu hakıyla bilemiyorlar. Onlara doğru yolu göstereceğim..» diyor.

Bayan Hadiyeyi bir türlü uyku tutmıyordu. Yatağında bir taraftan öbür tarafa

dönüyor, gözlerini iyice kapalı tutarak uyumağa savaşıyordu. Aytenin hali bir tülü aklından çıkmıyordu. Sacidi nasıl doğru yola getirebileceğini de düşünüyordu. En iyisi gidip o kadınla konuşmaktır. Ona, iki gencin hayatını zehirlediğini falan söylemeliydi. Acaba onu kandırabilecek mi idi? Ya Sacidin gençliği onun da başını döndürdüyse? Öyle ya Sacit hem gençti, hem de adamakıllı yakışıklı idi. Esmer yüzünde parlayan bembeyaz dişleri. Traş bıçağıyla hırpalanmamış, bozulmamış yüzü, sevimli hareketleri o kadar güzeldi ki..

Düşüncesi burada kalakaldı. Kulağına bir gıcırta gelmişti. Sanık bir kapı açılmıştı. Sonra parkede ilerliyen tereddütlü adımlar. Bu saatte evde herkes uyurdu. Kim bu dolan acaba aşağılarda?.. Bayan Hadiye usulcacık yatağından kalktı. Merdiven başına kadar yavaş yavaş giderek aşağıya kulak verdi. Tıkırtılar büyük salondan geliyordu galiba. Geri dönerek sırtına bir sabahlık geçirdi. Dolaptan da tabancayı alarak usul usul aşağı indi. Evet salonda birisi vardı. Hem de küçük vitrini açmağa uğraşıyordu galiba..

Bayan Hadiye ömründe korku nedir bilmezdi. Bu gece, bu hâdise ona âdeta zevk veriyordu. Pusuya yatmış avcı gibi idi. Babasının avcılıktan aldığı zevkin mânasını ilk defa anlıyordu. İçeride çalışan hırsız her halde çok acemi biri olmalıydı. Fazla gürültü ediyordu doğrusu..

Aralık kapıdan bir müddet içerisini dinledikten sonra yavaşca odaya girdi. Hırsızın elindeki elektrik fenerinin ışığı vitrinin üzerinde gidip geliyordu. Adam, arkası kapıya dönük, bir eliyle kilidi açmaya çalışıyor. Bir türlü beceremiyordu. Nihayet kilid açıldı. Fenerin ışığı hırsızın eli üzerinde durdu. Bu el, bayan Hadiyenin büyük babasının gizli kapaklı tabakasını tutuyordu. Tabakanın pırlantaları tutuşmuş gibi ısıdı. Fakat bayan Hadiye ne tabakayı, ne de onun pırlantalarını görmüyordu. Onun bakışları hırsızın eline takılmış kalmıştı. Haykırmak için yumruğunu ağzına tıkaştı. Fakat bu :

— Sacit!..

Diye bağırmasına mâni olamadı..

O, bir sıçrayışta döndü. Elektrik fenerini söndürüp buradan savuşmağı düşünemeyecek kadar afallamıştı..

— Antikaya bu kadar meraklı olduğunuzu bilmiyordum doğrusu. Hem, bu saat, beni ziyarete gelmeniz için, biraz geç sayılmaz mı?..

Yanan elektrikten kamaşan gözlerini kırptırıyor; ne yapacağını, ne diyeceğini bir türlü kestiremiyordu.

— Haydi.. Haydi.. Biraz kendinize geliniz. Bu hareketinizin tevîl götürür tarafı yok... Şöyle yanıma gelin biraz bakalım. Hem yavaş konuşunuz.. Kimse bizi duymamalı. Boş dedikodulara meydan veriz. Her ne ise şimdi açık konuşalım olur mu?.. Gece gizlice bir eve girmenin ve kilidi kırarak hırsızlık etmenin size neye mal olacağını biliyor musunuz?

Rengi büsbütün uçmuştu. Fakat kendini toparlamıya muvaffak olarak:

— Evet, biliyorum. dedi.

— Öyle ise.. Size ne dersem onu yapacaksınız.

— Siz ne yapmak lâzımsa onu yapınız efendim..

Doğrulmuştu. Bayan Hadiye derin bir nefes aldı. Oh hiç olmazsa Sacit alçak bir adam değildi. Bunu kendisine söylemekten çekinmedi ve:

— Anlaşabiliriz Sacit.. diye ilâve etti. Şimdi bana doğru söyleyeceğinize söz verin.. Evet değil mi?.. Bir kadın yüzünden mi bu işi yaptınız?..

— Evet..

— O kadını hakikaten seviyor musunuz?..

Başı ile evet mânasına bir hareket yaptı. Bayan Hadiye:

— Hakikaten mi?.. diye tekrarladı. Onu hakikaten mi seviyorsunuz?.. Ona bütün hayatınızı verecek kadar.. Her şeyi onun uğruna feda edecek kadar mı?..

— Onu o kadar sevdiğimi sanıyorum. Veya daha doğrusu şu anda onun için her şeyi yapabilecek kadar..

— Sanıyorum.. Diyorsunuz.. Şu anda.. Diyorsunuz. Bunlar sevgiyi tahdit eder. Sevginizin kuvvetini, dayanıp dayanmayacağını bilmediğiniz halde Aytenin sevgisini ve benim dostluğumu ona feda ediyorsunuz? O kadın bu fedakârlığa lâyık mı acaba?.. Ne dersiniz?.. Lâyık mı?..

— Lâyık olmadığını biliyorum.

— O halde?.. Kendi hareketiniz ve kendi kendiniz hakkındaki hükmü yine siz kendiniz veriniz çocuğum..

Genç adam, birden onun üzerine kapandı. Hadiye evvelâ onu bayıldı sandı. Sonra zaptedilmeğe çalışılan boğuk seslerden onun ağladığını anladı. Hiç sesini çıkarmadan biraz sükûnet bulmasını bekledi. «Kırk yaşında bir kadın» diye düşünüyordu. «Nasıl yapar bu işi kırk yaşında bir kadın.. Benden birkaç yaş küçük bir kadın.. Bu yaşta bir çocuk. Nasıl cesaret eder buna?..» Sacit kana kana ağladı sonra başını kaldırarak:

— Ne yapmam lâzım?..

Diye sordu..

— Ayteni hiç düşünmediniz mi?..

Omuzlarını kaldırarak ve başını bir yandan öbür yana sallayarak çaresizlik ifade eden bir hareket yaptı:

— Ayten daha çocuk denecek bir yaşta.. Beni tatmın edemezdi..

— Şu dünyada hiç acımadan öldürebilirim ben o kadını.. Sizin gençliğinizden nasıl istifade etmesini bilmiş.. Muhakkak size, şimdiye kadar saadetin ne olduğunu bilmediğini, eğer hayata baştan başlamak mümkün olsaydı şöyle yapacağını, böyle yapacağını ve eğer onun elinden tutacak olursanız, ona hayata yeniden doğmak fırsatını vereceğinizi.. Sizi her şeyden çok sevdiğini.. Sizin için ve yalnız sizin olmak için dağ başında bile yaşamağa katlanacağını.. Her şeyi terk edip sizi takip edeceğini anlamıştır..

Büyük bir saflık ve şaşkınlıkla:

— Nereden bildiniz?.. diye sordu.

— Onun gibi bir kadın sizin peşinizden gelir.. Fakat ancak birkaç hafta.. Paranız

tükeneinceye kadar yanınızda kalır.. Ve günün birinde de muhakkak paranız tükenecektir. Şu tabaka size fazla bir para getirmez.. Onu satın alacak adam, hırsızlık malı olduğunu şu bakışlarınızdan anlar ve ölü fiatına kapatır.. Her ne ise.. Paranız bitince kadın da tekrar eski hayatına döner.. Başka birini kandırmanın kolayını aramağa başlar..

Sacit, gözünün önüne serilen bu istikbalden ürkmüştü. Birden, içinde sanki büyük bir meş'ale yanmış, ona hakikati olduğu gibi göstermişti. Bayan Hadiyenin olmuştur, görmüş kadar bilmesi olacağı da çok doğru tahmin ettiğini göstermez miydi?.. Sesinde inandırıcı bir kuvvet vardı..

Hadiye de, bunları nasıl söylediğine şaşıyordu. Bütün bu cümleleri nereden biliyordu. Gençliğe veda etmek üzere bulunan bir kadının ev halini anlatıyor.. Senelerce içinde gizlediği acıları ona yükliyerek dışarı vuruyordu. İçinde, rakibini yere vuran bir kadının sevinci vardı..

Sacidi inandırdığını, onun gözünün açıldığını anladığı zaman sustu ve onu süzdü. Yüzünde, ağlamak isteyen çocukların üzüntülü ifadesi vardı. İçinden ona «Daha çok çocuksun.. Çok safsın!» demek geldi. Fakat kendini tutarak kösedeki küçük yazı masasına doğru ilerledi. Bir kâğıt alarak geldi:

— Murekkepli kalminiz vardır sizin.. dedi. Şuna söyleyeceklerimi yazın. Haydi, çocuğum yazınız.. Yoksa «Hırsız var» diye bağırırım.

Sacit başını eğerek yazmak zorunda kaldı. Bu yazı ile hırsızlığını itiraf ediyordu.

— Saçma ve gelip geçici bir hisse kapılarak her şeyi yıkmayı göze almasanız bu kâğıdın aramızda kalacağına emin olabilirsiniz. Sağlam bir başla iyice düşünmenizi ve sonra karar vermenizi istiyorum. Kendinizi toparlamanızı ve uçurumdan yuvarlanmanızı istiyorum.. O yıpranmış kadınla Ayteni bir mukayese ediniz. Aytenin gençliğini, güzelliğini bir göz önüne getiriniz.. Evlendiğiniz gün size bu kâğıdı iade edeceğim. Karınızın hiç bir şeyden haberi olmayacaktır. Haydi çocuğum.. Şimdi artık buradan gidiniz.. Size kapıyı göstereyim.. Pencereden girip çıkmak biraz tehlikeli olur. Bunu tekrarlamıyacağımı umarım. Haydi şimdilik Allah rahatlık versin..

Ağır kapıyı açtı.. Derin bir sessizlik içinde idiler.

Genç adam, kapının önünde duruyordu. Nerede ise gidecekti. Acaba bu kadar küçük düştükten sonra buraya tekrar adımını atar mı idi?.. Hadiye, Sacide elini uzatmağa çekiniyordu. Ona, ancak rüyada bakışlarını kaldırmağa cesaret edebildiği cesur ve yakışıklı deliaknlının hayalini yıktığı için kızdığını mı, yoksa kendisini hayal âleminde çekip hakikate erdirerek hakiki yaşını, insanın başkaları için ve yalnız anahik duygusuyla başkaları namına uğraşarak, yaşadığı yaş idrak ettirdiği için ona minnettar mı olduğunu bir türlü kestiremiyor, içindeki hisleri birbirinden ayırt edemiyordu.

Kızılay Aşhaneleri

— Baştarafı 3 üncü sayfada —

nını doyurmak imkânını bulmuş olmaktadır.

Harp ve sulhta bütün felâketzedelerin imdadına koşmak, gözyaşlarını dindirmek, yaraları sarmak, açıkta kalanları barındırmak, yoksullara yardım elini uzatmak, düşkünüleri kurtarmak ve bütün insanların ıstıraplarını azaltmak gibi çok ulvî gayelerle vücut bulan Kızılay, bu kış yıllarında da İstanbul halkının minnet ve şükranını kazanacak, açları doyuracak, yoksulları himayesi altına alacaktır.

Kızılay cemiyeti, şimdilik İstanbul'un yedi semtinde yedi aşhane açmaktadır. Aşhanelerin açılacağı yerler şunlardır: Karagümrükte Nişancı Mehmet Paşa camii içinde, Topkapıda Ahmet paşa camii içinde, Beşiktaşta Sinan paşa camii içinde, Kasımpaşada yeni tedarik edilen bir binada, Eyüpte Sokullu medresesinde, Lâlelide Lâleli imarethanesinde, Üsküdar'da Ahmediye imarethanesinde.

Ashane açılması kararlaştırılan buralarda icap eden tadilat yapılmakta, muntazam yemek tevzi edilebilmesi için yerler ihzar olunmaktadır. Buralarda 16000 kişiye her gün sıcak yemek verilecektir.

Ashanelerden istifade edecek olanları, hükümet ve parti tespit edecek, hazırlanan listeler üzerine yemek verilecek olanlara hususî karneler tevzi olunacaktır. Kızılay, bu listelere göre her gün muntazaman yemek dağıtacaktır.

Her gün İstanbulda 16000 yoksul vatandaşı doyurmak, zannedildiği kadar kolay bir iş değildir. Her şeyden evvel, bu işin intizamla yapılabilmesi için çok hesaplı bir teşkilât kurmak, her gün muayyen saatte herkesin yemeğini vermek, her hangi bir sızıltıya meydan vermemek lâzımdır. Kızılay, şimdi bu teşkilâtını tamamlamakla meşguldür. Bundan başka, her gün on altı bin kişiyi doyuracak gıda maddesini temin eylemek de büyük bir iştir.

Kızılayın bu insanî teşebbüsüne, İstanbuldaki hali vakti ve kazancı yerinde olan vatandaşların da iştirak etmeleri çok lâzımdır ve bu, bir insanlık ve hemşerilik vazifesidir. İstanbul Ticaret Odası riyaset divanile idare heyeti bu maksatla yaptıkları bir toplantıda, Ticaret Odasının ve Zahir borsasının varidat fazlasından 200 bin liranın bu aşhanelere verilmesi kararlaştırılmış, keyfiyeti Vekâlete bildirmiştir. Memleket tüccarlarının da bu mühim işe yardımlarını temin etmek için Ticaret Odası ayrıca faaliyete ge-

cecektir.

İstanbul tüccarlarının, bilhassa geniş mikyasta yapmaları ümit edilen yardımları sayesinde aşhane sayısının artırılması ve yemek verilecek vatandaş adedinin çoğaltılması mümkün olabilecektir. Bu takdirde, önümüzdeki kış aylarında, yoksul vatandaşların hepsini doyurmak kabil olacaktır.

İçinde bulunduğumuz şartlar muvakkat, çekilen sıkıntı geçicidir. Elbette bolluk ve refah günlerine tekrar kavuşulacaktır. Fakat, bugün yapacağımız şey, bu sayılı günleri geçirirken, bunun ıstırapını tahfif edebilmek, yarına daha emniyet ve ümitle hazırlanmağı temin eylemektir. Bu da, bütün vatandaşların elbirliği ile tahakkuk edebilecek bir davadır. Kızılay cemiyeti, milletin sinasından doğmuş bir teşekküldür, milletin yardımı ile muavenete muhtaç olanlara şefkat elini uzatmaktadır. Fakat bin bir felâketin yardımına koşan tek bir cemiyetin her sahada muvaffak olması için, bütün vatandaşların da bu cemiyete gönülden bağlanması icap eder.

Kızılay aşhanelerinden dağıtılacak yemeklere, İstanbulun müreffeh halkının ceplerinden katılacak küçük büyük yardımlar, kimbilir, kaç bin öksüz ve yoksulun nafakasını temin edecektir.

İstanbul Ticaret Odasının bu işte gösterdiği yüksek hassasiyeti takdir ve şürkanla kaydederken, tüccarlarımızın ve halkımızın da bu insanlık işinde geri kalmıyacağını ümit ederiz.

Ahmed İhsan

Spor konuşmaları

— Baştarafı 15 inci sayfada —

hakemle uğraşacak ne vaktimiz ne aklımız kalırdı. Yenmek yahut yenilmek sporda ikinci belki de üçüncü derecede bir mülâhazaydı bizim için!

Oyunu o kadar severdik ki, o kadar canla başla oynardık ki hakemi düşünmeğe, hele onunla yalancı pehlivan gibi didişmeğe hiç vaktimiz olmazdı. Sonra hakeme itiraz etmenin bir suç olduğunu bilir ve bu suçu işlememeğe olanca kuvvetimizle çabalar-dık. Maçın hakemle değil bizim gayretimizle kazanılacağını bilerek ona göre oynardık.

Futbolcularımız şu hakemle uğraşmayı bıraktıkları gün büyük bir başarı elde etmiş olacaktı. Hele oyunun hakemle değil, hakikî üstünlükle kazanılacağını takdir ettikleri gün en doğru adımı atmış olacaktı.

Köylü ve Kızılay

— Baştarafı 4 üncü sayfada —

mizdenberi şirin köyünden cerbezeli vatandaşına kadar yeniden kurulan şu yurt üzerinde «Her şey millet için» şuuru en genç, en ateşli çağına ulaşmaktadır. Uzun asırlar, imparatorluğun türlü tesir ve baskılarından, bütün devlet teşekküllerinden, nihayet şehrin savurduğu her yeni dalavera havasından ürpererek şüphe karışmış bir çekingenlik micazı ile büzüşen köylü kütlesi, ancak milli kurtuluş savaşının toprak dâvası içinde bu kapalı ruhtan sıyrılıp çıkmış ve yeni rejim ona, kendi hesabına çalıştığı nispette kendine hâkim olabilmek ahlâkını sağlamıştır.

Türk köylüsü bu kapalı ruh sedlerini yıkıp açık havaya, temiz milliyet idrakinin berrak seması altına çıktıkça, tabiatı eşya hakkında, etrafını saran âlem hakkında, devletle, resmî veya yarı resmî teşekküllerle alâkası hakkında -denebilir ki- yeni yeni fikir edinmektedir.

Köylü psikolojisine içtimâî tesirlerin nüfuzu, onların mahiyetindeki «fayda» derecesile ölçülür. Birlik ve topluluğa dair vazifelerin, hayır veya yardım tarzındaki maddî istifade nev'i, hiç şüphesiz sosyal bilgileri henüz gelişmemiş kütleler için en kuvvetli izah oluyor.

Âşarın kaldırılması inkılâbını çiftçiye en iyi anlatan sebep, pek tabiidir ki onun içtimâî kıymetinden ziyade, iktisadî faydasıydı.

«Kızılay» ın da, dün komşusuna, bugün kendisine, yarın başka bir vatandaşına beşerî yardım için nasıl koşup geldiğini gören; hele Erzincan gibi, büyük seylâp mıntakaları gibi, geniş felâket bölgelerinde kurumun muztarip vatandaşları kurtarmak, barındırmak üzere nasıl çalıştığına bizzat hayatlarıyla şahitlik eden köylünün -hiç değilse- büyük bir ekseriyeti onun şefkat, fazilet sırrına ermiştir.

Geçen sene Muğla şiddetli zelzeleler geçirdi, bir çok köyler olduğu gibi göçtü. Kesilmeyen sarsıntılar yüzünden şehirli ve köylü açıklarda, ağaç altlarında barınmağa uğraştı. «Kızılay» ın ilk elde yolladığı çadırlar bu binlerce vatandaşı birer aile ocağına kavuşturdu. Sonra gönderilen 30 bin liranın felâket görmüşlere dağıtıldığı sırada tesadüf beni o bölgede, onların arasında bulundurdu. Bir milletin kendi öz varlıklarına, öz kaynaklarına inanmasının o mucizeli heyecanı, o zelzelelerin bile sarsamadığı sonsuz nefse itimadı böyle sahnelerde ne kadar diri levhalar halinde canlanıyor?

O yurtları alt üst olmuş bütün köy-

Türk ressamları

— Baştarafı 5 inci sayfada —

sansın ilkel sanatkarlarına has bir üslup ve şiir vardır. İstanbulun muhtelif mesire yerlerine, bazı güzel binalarına ait manzaralardan ibaret olan bu eserler bugün Dolmabahçe ve heykel müzesindedir ve tahminen kırk elli kadardır.

Bu ilkel sanatkarlarla beraber, aynı devre içinde fakat karakterleri daha başka ve sanattan çok daha mahir ve derin üç sima görürüz: Şeker Ahmet Paşa, Zekâî Paşa ve Miralay Süleyman Seyyit bey.

Her üçü de Avrupada bulunmuşlar ve mühim Avrupalı sanatkarların atölyelerinde senelerce çalışarak Garp sanatı ile yakın bir temas temin etmişlerdir. Bununla beraber eserleri primitifliklerini ve safiyetlerini muhafaza etmektedir ki bu, onların en mühim meziyetidir. Zira bu suretle Avrupanın taklitçi bir şekilde tesiri altında kalmaktan kurtulmuşlar, orada sadece tekniği ve bilgiyi elde ederek eserin ruhunu, kendi benliklerinden çıkarmışlardır. Bu üç sanatkarın eserleri de Dolmabahçe Resim ve Heykel müzesindedir. Bu eserler, manzara ve natürmort olmak üzere iki kısımdır. İnsan vücudüne rağbet edilmediği görülmektedir. Üç üstattan Şeker Ahmet Paşa, bilhassa manzaralarile ve bu manzaraları saran tatlı ve grili orman yeşillerile temayüz eder. Manzaraları, natürmortlarından daha kuvvetlidir. Zekâî Paşa da yine, daha ziyade bir manzara ressamıdır. Şeker Ahmet Paşadan daha usta ve bilgili görünmektedir. Bununla beraber Şeker Ahmet Paşa tabiate karşı daha geniş bir serbestlik içinde çalışmıştır, daha hürdür. Ve daha primitiftir. Miralay Süleyman Seyyit

lülere, ümitsizliğin ruhu hançerlediği kasvetli bir anda «Kızılây» rengini taşıyan bir yardım ne kadar değiştirmiş, yer yüzüne birer çelik sütun gibi cesaretle basan ayakları üzerinde onları nasıl bir azim kalesi haline getirmişti?

Bu hâdise bir istisna değildir. Yurdun her köşesinde «Kızılây»ın ulvî mefkûresini kavramıyan, hem kuvvetlenmesine, hem de başarılı hamlelerine yardımcı olmak duygularını taşıyan köylü nüfusu gittikçe artmaktadır.

Fakat bu hisleri doğdukları beyinlerde uyumağa bırakmamak lâzımdır. Köyde içtimaî tesanüt ve yardım fikri kuvvetlendikçe onu hedefe doğru intizamla yürütecek bir organizm haline getirmekte acele etmeliyiz.

beye gelince, bu ressam için, bir natürmort üstadı demek lâzımdır. Bugüne kadar hiç bir ressamımıza Seyit bey ayanında bir natürmort yapmak nasip olmamıştır. Bu natürmortlarda, tabiatı olduğu gibi göstermeğe çalışmakla beraber kuru bir tabiat taklitleğine düşmeyen, derin samimiyetini her zaman muhafaza ederek, tam bir plâstik anlayış içinde tabiate insanı, mânâyı katan, tabiatı coşturan ve heyecanlandıran beşerî bir sanatkarla karşı karşıyayız.

Bu üç büyük sanatkardan sonra Türk resmi daha bilgili, daha usta, daha teknik bir yola doğru giderse de, eski safiyetini ve plâstik değerini kaybedip tereddidi etmiye başlar. Gerek Hamdi bey, gerek Ali Rıza bey, gerekse, başlangıcı daha iyi olan Halil Paşa hep bu devreye mensupturlar. Yalnız, çağdaş olmak bakımından bu devreden sayılması lâzımgelen Ahmet Ziya bey eserleriyle apayrı bir şahsiyettir. Maalesef bugüne kadar kendisinden hiç bahsedilmemiş olan bu mütevazı resim hocası, devri içinde bir parıltıdır. İddiasızca yaptığı eserlerde bizzat sanatın iddiası vardır.

Bu devreyi takiben gelen nesil, bize Avrupadan akademizma ile karışık bir empresyonizma getirir. Bu neslin belli başlı simaları arasında: Nazmi Ziya, Çallı İbrahim, Fayhaman, Hikmet, Namık İsmail, Şevket Dağ, Ali Sami, Avni Lifiz vardır. Tabiatı ve ışığı derin bir aşkla seven Nazmi Ziya empresyonizmanın memleketimizdeki tek ve kuvvetli mümessilidir.

Cumhuriyete kadar Türk resmi aşağı yukarı bu üç devreyi ihtiva eder. Cumhuriyetten sonra büsbütün yeni ve apayrı sanat anlayışında bir nesil gelir.

«Kızılây»ın kurtarıcı, yaşatıcı vazifesine köy kanunları, köy enstitüleri, köy mektepleri ortak olmalı; bu hizmeti mahallileştirmeye çalışarakla beraber, muhitinden merkeze, halktan kurumun mihrakına doğru büyük sempati örgülerini çoğaltmağa uğraşmalıyız.

«Kızılây» uğrunda usanmadan harcanan emekler, temiz gayretler bir gün büyük ve şerefli gayesine elbette ulaşacaktır. Biz eminiz ki Türk köylüsü, bu hizmetteki rolünü de her millî dâvada esirgemediği zengin feragati ve vefası ile mutlaka istenildiği gibi ifa edecektir.

Feridun Osman

KIZILAYIN Bulmacası

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	K										
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

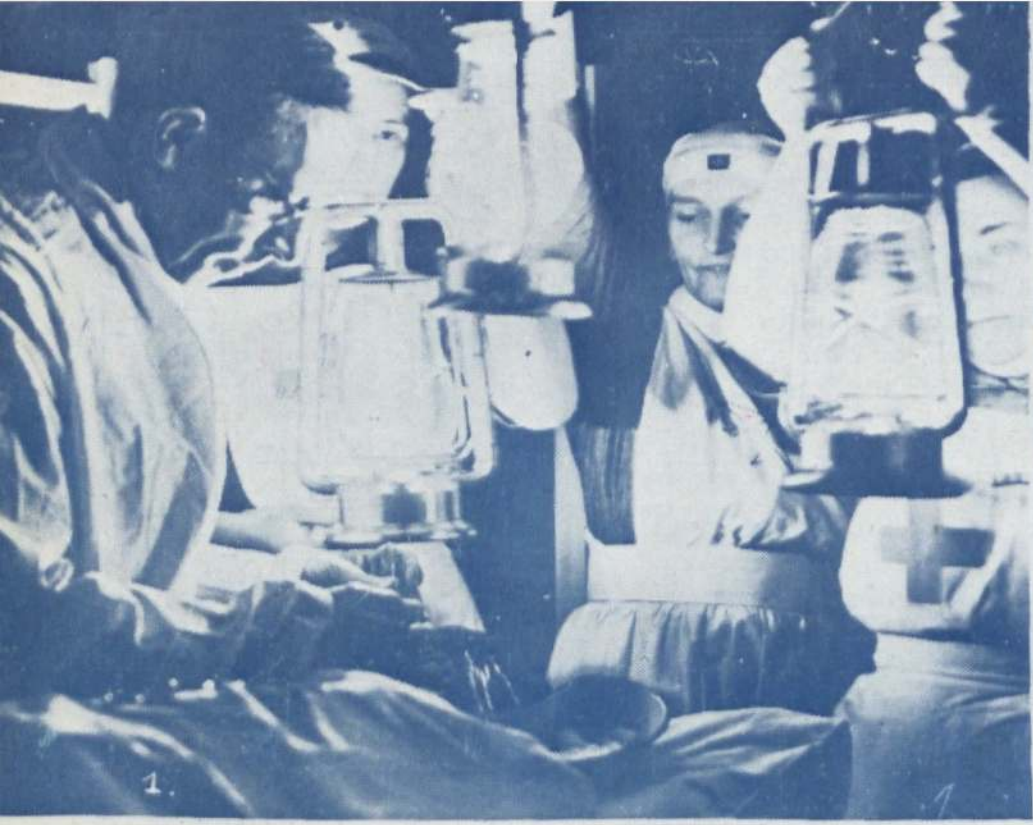
Soldan sağa : 1 : büyük bir yardım kurumumuz. 2 : bir nota, borçlunun aldığı para mukabilinde alacaklıya verdiği bir nevi makbuz, meşgulliyet. 3 : nefi edatı, asıl. 4 : felâketli zaman. 5 : hitap edatı, sığın, ise nin kısa ve kalın şekli. 6 : söz, küçük dere, kışın yağar. 7 : beyaz, ayağın altı, sıfat edatı. 8 : felâket. 9 : bir nota, aynı. 10 : rabbit edatı, her zaman, güzel sanat. 11 : yardım sunan el.

Yukardan aşağı : 1 : asker, bir hürmet işareti, tersi beyaz. 2 : hane, ateşle, sıfat edatı. 3 : ilâve, iki defa tekrarlanırsa çocuk yiyeceği olur. 4 : sahip, su, tersi bir musiki aleti, bir nota. 5 : bir harfin okunuşu, tersi oraya buraya dağıtır, iskambilde bir kâğıt. 6 : başına (k) ilâvesile kama kılıfı, bir milletin lisani, köpek. 7 : ile nin kısa şekli, göz önünde bulunmama, bir harfin okunuşu. 8 : beygir, şöret, bir soru edatı, bir renk. 9 : yüzün bulunduğu yere gelen taraf, bir nevi cetvel. 10 : nişane, bir taşıt, yaşıyanın kısa şekli. 11 : yemek, bugünden sonra gelen gün, bir nota.

Halli :

Soldan sağa : 1 : Kızılây. 2 : re, senet, iş. 3 : ve, öz. 4 : karagün. 5 : barın, sa. 6 : laf, çay, kar. 7 : ak, taban, li. 8 : musibet. 9 : la, eş. 10 : ki, daima, ar. 11 : dosteli.

Yukardan aşağı : 1 : er, selâm, ka (ak). 2 : ev, yak, li. 3 : ek, ma (ma). 4 : is, ab, tu (ut), do. 5 : ze, raças (saçar), as. 6 : (k) ın, arabî, it. 7 : le, gıyab, me. 8 : at, ün, ne, al. 9 : ön, te. 10 : iz sal, şa. 11 : aş, yarın, re.

Hasta bakıcılık hizmetine giren İngiliz kadınlarının çalışmalarından çeşitli görüşler